

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.007.01.2019

Pan
Marek Dziubek
Dyrektor
Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Częstochowie
ul. Wyszyńskiego 70/126,
42-200 Częstochowa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/098 Działalność ośrodków doradztwa rolniczego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie ¹ , ul. Wyszyńskiego 70/126, 42-200 Częstochowa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Dziubek – Dyrektor ŚODR od 5 października 2016 r. ² , a wcześniej Dyrektorem ŚODR w okresie od 1 czerwca 2013 r. do 4 października 2016 r. był Grzegorz Boski. (akta kontroli str. 5-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie i realizacja ustawowych zadań przez WODR. 2. Gospodarka finansowa WODR i wykorzystanie majątku. 3. Współpraca WODR z innymi podmiotami w zakresie realizacji ustawowych zadań.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2018 (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust.1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Przemysław Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/74/2019 z 8 marca 2019 r., 2. Andrzej Pakuła, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/84/2019 z 27 marca 2019 r., 3. Wiesław Pietrzyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/115/2019 z 6 maja 2019 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Zwany dalej „ŚODR”.

² Zwany dalej „Dyrektorem”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, zwaną dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia realizowanie przez ŚODR w pełnym zakresie zadań ustawowych z zakresu doradztwa rolniczego, z uwzględnieniem przy ich planowaniu i realizacji: priorytetów wskazanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁵, głównych kierunków rozwoju obszarów wiejskich Województwa Śląskiego oraz potrzeb rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, w tym w zakresie nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej. Samodzielną realizację tych zadań umożliwiała organizacja ŚODR jako publicznej instytucji doradczej oraz kwalifikacje zawodowe zatrudnionych doradców. Powyższa ocena wynika również z prawidłowego wykorzystania i rozliczenia dotacji celowych przez ŚODR w badanym okresie oraz prawidłowego zagospodarowania jego majątku. W realizacji zadań ustawowych ŚODR (w szczególności w zakresie nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej) podejmował współpracę z podmiotami działającymi w tym zakresie w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi.

Jako nierzetelne, zdaniem NIK, należy ocenić przekroczenie w 2017 r. planu wykonania kosztów amortyzacji majątku trwałego ŚODR o 13,6 tys. zł (tj. o 3,5%).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonywanie ustawowych zadań.

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach objętych kontrolą ŚODR składał się (wg struktury organizacyjnej ustalonej w statutach⁷ i regulaminach organizacyjnych⁸ ŚODR) z Centrali ŚODR w Częstochowie⁹ (w skład, której wchodziły działy¹⁰, stanowiska oraz pięć Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego¹¹) oraz oddziałów ŚODR: w Bielsku – Białej (w skład, którego wchodziły komórki organizacyjne i stanowiska oraz cztery

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Zwanego dalej: „Ministrem”.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Do 20 sierpnia 2016 r. w Statucie ŚODR zatwierdzonym przez Zarząd Województwa Śląskiego uchwałą Nr 424/236/IV/2013 z 26 lutego 2013 r., a od 20 sierpnia 2016 r. Zarządzeniem Nr 40 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 19 sierpnia 2016 r.

⁸ Obowiązującymi: do 29 grudnia 2016 r. w Regulaminie organizacyjnym ŚODR wprowadzonym przez Dyrektora ŚODR Zarządzeniem nr 26/2014 z 25 listopada 2014 r., w okresie od 29 grudnia 2016 r. do 12 lutego 2017 r. w Regulaminie organizacyjnym ŚODR wprowadzonym przez Dyrektora ŚODR Zarządzeniem nr 35/2016 z 29 grudnia 2016 r. (zwanym dalej: „regulaminem z 2016 r.”) i od 13 lutego 2017 r. w Regulaminie organizacyjnym ŚODR wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora ŚODR nr 3/2017 z 13 lutego 2017 r. (zwanym dalej: „regulaminem z 2017 r.”).

⁹ Zwaną dalej „Centralą”.

¹⁰ Od 20 sierpnia 2016 r. dziewięć działów: Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnej, Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym, Rozwoju Obszarów Wiejskich, Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska, Teleinformatyki, Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw (zwany dalej „Działem Szkoleń”), Administracyjno-Gospodarczy, Księgowości, Kadr i Organizacji Pracy.

¹¹ Zwanych dalej „PZDR”: PZDR Częstochowa, PZDR Kłobuck, PZDR Lubliniec, PZDR Myszków i PZDR Zawiercie.

PZDR¹²) i w Mikołowie (w skład którego wchodziły komórki organizacyjne i stanowiska oraz osiem PZDR¹³).

(akta kontroli str. 154-219)

Statut ŚODR (nadany przez Ministra¹⁴) i Regulamin organizacyjny ŚODR (zatwierdzony przez Ministra¹⁵ i wprowadzony przez Dyrektora¹⁶), były dostosowane do zmienionej z dniem 20 sierpnia 2016 r. ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego¹⁷ (m.in. w zakresie formy organizacyjnej ŚODR¹⁸, podległości Ministrowi, w tym ustalenia uprawnień Ministra w zakresie: nadawania Statutu ŚODR, powoływania i odwoływania dyrektorów i zastępców dyrektora ŚODR oraz kontroli i ocen działalności ŚODR i Rady Społecznej). Ponadto w ww. regulacjach wewnętrznych (Statucie i Regulaminie organizacyjnym) w Centrali zmieniono nazwy dotychczasowych czterech działów, utworzono nowy dział¹⁹ i stanowisko²⁰ oraz zlikwidowano stanowisko Audytora wewnętrznego.

(akta kontroli str. 155-189)

W ww. regulaminach organizacyjnych z 2016 i 2017 r. ustalono, że zadania ŚODR (w tym w szczególności w zakresie działalności doradczej i szkoleniowej) ustalone w ustawie o jdr, realizowane będą przez: Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnej²¹ (m.in. w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz prowadzenia doświadczeń na własnym polu doświadczalnym ŚODR), Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich²² (w zakresie m.in. promocji dla rodzin zamieszkujących obszary wiejskie, kształtowania warunków pracy i życia, zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich, promocją i wdrażaniem przedsiębiorczości), Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym²³ (m.in. w zakresie ekonomiki zarządzania gospodarstwem rolnym, pozyskiwaniem funduszy i rachunkowością) oraz Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska²⁴ (w zakresie m.in.: zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, ochrony środowiska naturalnego, gospodarki wodno-ściekowej, odnawialnych źródeł energii) oraz Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw²⁵ (m.in. w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowej ludności rolniczej).

(akta kontroli str. 172-180 i 199-210)

W ww. działach ŚODR zatrudnionych było łącznie 26 doradców (w tym: w Dziale Technologii Produkcji – ośmiu, w Dziale Rozwoju – siedmiu, w Dziale Ekonomicznym – czterech, w Dziale Rolnictwa Ekologicznego – czterech i w Dziale Metodyki Szkoleń – trzech), z czego 21 posiadało wykształcenie wyższe (w tym jeden doktorat nauk rolniczych) rolnicze lub pokrewne²⁶, dwóch wyższe ekonomiczne (ze specjalnością ekonomika rolnictwa), dwóch inne wyższe

¹² PZDR Bielsko-Biała, PZDR Cieszyń, PZDR Pszczyna i PZDR Żywiec.

¹³ PZDR Będzin, PZDR Bieruń Łęczyny, PZDR Gliwice, PZDR Mikołów, PZDR Rybnik, PZDR Racibórz, PZDR Tarnowskie Góry z siedzibą w Nakle Śląskim oraz PZDR Wodzisław Śląski.

¹⁴ Zarządzeniem Nr 40 z dnia 19 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. MRiRW poz. 32).

¹⁵ Bez określenia daty jego zatwierdzenia.

¹⁶ Zarządzeniem nr 35/2016 z 29 grudnia 2016 r.

¹⁷ Dz. U. z 2018 r., poz. 711 ze zm., zwanej dalej: „ustawą o jdr”, zmienionej ustawą z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1176).

¹⁸ Z samorządowej wojewódzkiej osoby prawnej w państwową jednostkę organizacyjną.

¹⁹ Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska.

²⁰ Ds. Bezpieczeństwa Informacji, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych.

²¹ Zwanym dalej: „Działem Technologii Produkcji”.

²² Zwany dalej: „Działem Rozwoju”.

²³ Zwanym dalej: „Działem Ekonomicznym”.

²⁴ Zwanym dalej: „Działem Ekologicznym”.

²⁵ Zwanym dalej: „Działem Metodyki Szkoleń”.

²⁶ Zootechniczne, ogrodnicze, rybactwo śródlądowe, ochrona środowiska, biotechnologia, zarządzanie w agrobiznesie.

(metalurgia oraz zarządzanie i marketing) oraz jeden średnio rolnicze. Z ww. 26 doradców: dziewięciu pracowało w ŚODR krócej niż pięć lat, czterech od pięciu do 10 lat, czterech od 11 do 20 lat, a dziewięciu powyżej 20 lat (w tym sześciu powyżej 30 lat).

(akta kontroli str. 221-228)

W ramach ŚODR funkcjonowało łącznie 17 PZDR (obejmujących swym działaniem tereny powiatów wchodzących w skład Województwa Śląskiego), do zadań których (na podstawie ww. regulaminów organizacyjnych z 2016 i 2017 r.) należało m.in.:

- opracowywanie i realizacja planów doradczych,
- prowadzenie działalności w zakresie ustalonym w RPD ŚODR,
- prowadzenie wymaganej dokumentacji i sprawozdawczości,
- współpraca w imieniu ŚODR z samorządem terytorialnym, samorządem rolniczym, organizacjami społeczno-zawodowymi rolników, związkami zawodowymi rolników oraz instytucjami w rejonie działania,
- współpraca ze specjalistami branżowymi,
- przygotowywanie artykułów do wydawnictwa ŚODR,
- przygotowanie ocen, analiz, informacji i planów pracy,
- przygotowanie opisów przedmiotów zamówienia dla postępowań o udzielenie zamówień publicznych,
- odpłatne wykonywanie usług określonych w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr.

Nadzór merytoryczny nad specjalistami w PZDR sprawowały w zakresach swojej działalności właściwe działy Centrali.

(akta kontroli str. 172 - 185 i 199 - 215)

We wszystkich ww. PZDR zatrudnionych było (na ostatni dzień I kwartału 2019 r.) łącznie 95 osób (w tym trzy przebywające na urloпах macierzyńskich i dwie osoby zatrudnione na ½ etatu), z czego 41 osób w pięciu PZDR wchodzących w skład Centrali ŚODR²⁷, 32 osoby w ośmiu PZDR wchodzących w skład Oddziału w Mikołowie²⁸ i 22 osoby w czterech PZDR wchodzących w skład Oddziału w Bielsku-Białej²⁹.

Wg ww. regulaminów organizacyjnych PZDR pod względem organizacyjnym nadzorowane były przez właściwych dyrektorów oddziałów ŚODR (w Bielsku-Białej i Mikołowie) oraz Zastępcę Dyrektora ŚODR ds. doradztwa (PZDR wchodzące w skład Centrali ŚODR), a poszczególne działy Centrali ŚODR sprawowały nadzór merytoryczny nad specjalistami zatrudnionymi w PZDR w zakresie działalności tych działów. Dział Szkolenia Centrali ŚODR: sprawował ponadto nadzór nad opracowaniem i realizacją rocznych planów ich pracy, prowadził kontrolę realizacji ich zadań dydaktycznych, merytorycznie nadzorował realizację zadań przez specjalistów doradztwa rolniczego oraz programował, koordynował i oceniał prowadzenie szkoleń w terenie oraz podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów doradztwa rolniczego.

²⁷ W tym: 11 osób (z czego jedna na urlopie macierzyńskim) w PZDR Częstochowa, dziewięć osób w PZDR Zawiercie, po osiem osób w PZDR Kłobuck i PZDR Lubliniec i pięć osób w PZDR Myszków.

²⁸ W tym: sześć osób (z czego jedna na urlopie wychowawczym) w PZDR Racibórz, pięć osób w PZDR Rybnik, po cztery osoby w PZDR Będzin (z czego jedna na ½ etatu), PZDR Gliwice i PZDR Mikołów oraz po trzy osoby w PZDR Bieruń Lędziny, PZDR Tarnowskie Góry i PZDR Wodzisław Śląski.

²⁹ W tym: osiem osób w PZDR Cieszyn, sześć osób w PZDR Żywiec, pięć osób w PZDR Bielsko-Biała (z czego jedna na ½ etatu) i trzy osoby w PZDR Pszczyna.

Pracownicy PZDR zobowiązani byli do sprawozdawania na bieżąco realizacji zadań do Elektronicznego Systemu Sprawozdawczego Pracy Doradczej³⁰, w którym odnotowano m.in. następujące informacje: tygodniowe plany pracy poszczególnych doradców (z czasami i miejscami pobytów oraz realizowanych czynności) oraz plany i realizację zadań nieodpłatnych ŚODR (zadań określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1-11 ustawy o jdr), rejestr usług odpłatnych (zadań określonych w art. 4 ust. 3 pkt 1-5 ustawy o jdr). Ww. zapisy w ESSPD stanowią wg wyjaśnień Kierownik Działu Metodyki Szkoleń źródło danych do sporządzania przez kierowników PZDR miesięcznych sprawozdań z realizacji zadań przez PZDR oraz półrocznych i rocznych sprawozdań ŚODR z realizacji rocznych programów działań ŚODR.

(akta kontroli str. 165-168, 179-180, 195-198, 209-210, 220 i 229)

Przy ŚODR, zgodnie z art. 9 ust. 1, ust. 5 pkt 2 i ust. 8 ustawy o jdr, powołana³¹ została Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego w Częstochowie³², której Regulamin organizacyjny (przyjęty przez nią³³), zatwierdził w dniu 12 grudnia 2016 r. Minister³⁴.

(akta kontroli str. 146-150)

W badanym okresie Rada Społeczna podejmowała uchwały dotyczące: opiniowania programów rocznej działalności ŚODR, planów finansowych ŚODR i ich zmian oraz sprawozdań z realizacji ww. programów i planów. Ponadto Rada Społeczna podejmowała uchwały dot. wystąpienia do Ministra o zwiększenie dotacji dla ŚODR oraz przyznania Dyrektorowi ŚODR nagrody rocznej. Rada Społeczna w badanym okresie nie formułowała wniosków dot. funkcjonowania ŚODR, w szczególności zmiany jego podległości.

(akta kontroli str. 151-153)

1.2. Roczne programy działalności ŚODR³⁵ na lata objęte kontrolą zostały przesłane przez dyrektorów ŚODR z zachowaniem terminów określonych w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o jdr Zarządowi Województwa Śląskiego (PRD na 2016 r.)³⁶ oraz Ministrowi (PRD na lata 2017 i 2018)³⁷, po ich uprzednim pozytywnym zaopiniowaniu (bez uwag) przez Radę Społeczną³⁸. Ww. programy zatwierdzone zostały przez ww. organy (bez uwag), odpowiednio w dniach: 15 grudnia 2015 r.³⁹, 27 lutego 2017 r.⁴⁰ i 23 lutego 2018 r.⁴¹

(akta kontroli str. 145)

W ww. RPD na lata 2016-2018 określono m.in.: oddzielnie liczbę działań w zakresie działalności nieodpłatnej, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a-j oraz pkt 2-11 ustawy o jdr i liczbę działań w zakresie działalności odpłatnej, o których mowa w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr (w tym w PDR na 2016 r. w szczególności dla poszczególnych PZDR, a w PDR na lata 2017-2018 łącznie dla ŚODR,

³⁰ Zwany dalej: „ESSPD”.

³¹ Przez Ministra w składzie 12 osób, ustalonym w piśmie SAR.drw.4404.65.2016 z 28 października 2016 r.

³² Zwaną dalej: „Radą Społeczną”.

³³ Uchwałą Nr 6/2016 z 23 listopada 2016 r. oraz zmianą dokonaną na wniosek Ministra uchwałą Nr 3/2017 z 23 lutego 2017 r.

³⁴ O czym ŚODR został powiadomiony pismem MRiRW nr SAR.drw.4404.65.2016.

³⁵ Zwane dalej „PRD”.

³⁶ Pismem FK.3110/11/C/2015 z 23 listopada 2015 r.

³⁷ Odpowiednio: na 2017 r. pismem nr DR-0715/21/C/16 z 23 listopada 2016 r. i na 2018 r. pismem nr MDSiW/032/2/2017 z 28 listopada 2017 r.

³⁸ Zwaną dalej: „Radą Społeczną”, odpowiednio: PRD ŚODR na 2016 r. Uchwałą Nr 5/2015 z 23 listopada 2015 r., PRD ŚODR na 2017 r. Uchwałą Nr 8/2016 z 23 listopada 2016 r. i PRD ŚODR na 2018 r. Uchwałą Nr 7/2017 z 28 listopada 2017 r.

³⁹ Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego Nr 2372/81/V/2015.

⁴⁰ Pismem MRiRW nr SAR.drw.6540.18/12.2017.

⁴¹ Pismem MRiRW nr SAR.drw.6540.26.2018.

z określeniem planowanej liczby odbiorców tych zadań), planowane działania w ramach projektów i zadań zleconych przez inne instytucje⁴²⁾ oraz jedynie w PRD na lata 2017-2018: planowane działania w ramach *Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i obszarach wiejskich* (SIR) (w tym cele, rezultaty, okresy finansowania i źródła finansowania projektów), planowane działania w ramach współpracy z innymi instytucjami, terminy i miejsca organizacji ważniejszych wydarzeń organizowanych przez ŚODR (po 10 w każdym roku), plany wydawnicze (obejmujące w 2017 r. 12 pozycji i w 2018 r. 15 pozycji) oraz plany kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników ŚODR (z planowaną liczbą uczestników w ramach szkoleń zewnętrznych i wewnętrznych). W PRD na 2018 r. zaplanowano w ramach realizacji działania nieodpłatnego określonego w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. k ustawy o jdr, przeprowadzenie trzech szkoleń w tym zakresie dla 30 osób.

(akta kontroli str. 338-352)

PRD na lata 2017-2018 uwzględniały: priorytety działalności doradczej na te lata zaproponowane przez Ministra i przez ŚODR oraz główne kierunki rozwoju obszarów wiejskich Województwa Śląskiego⁴³⁾, informacje uzyskane od rolników, innych odbiorców usług i doradców oraz wyniki konsultacji z kierownikami PZDR, działów merytorycznych ŚODR i samorządu wojewódzkiego. W PRD ŚODR uwzględniał również zadania wynikające z: ankiet potrzeb szkoleniowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich (przeprowadzanych od 2017 r. przez wszystkie PZDR), wyników ankiet ewaluacyjnych (przeprowadzanych po szkoleniach), analiz ESSPD oraz uzyskiwanych informacji od rolników i innych odbiorców usług na temat potrzeb doradczych. Wg informacji Kierownika Działu Metodyki Szkoleń, ŚODR organizuje na wniosek rolników szkolenia w tematach, które zostały ujęte jako zobowiązanie beneficjentów działań (w tym w ramach PROW na lata 2014-2020) oraz innych przez nich zgłoszonych (w zakresie BHP, zasad integrowanej ochrony roślin, nowoczesnych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej, zarządzania gospodarstwami rolnymi czy prowadzeniem rachunkowości w gospodarstwach rolnych).

(akta kontroli str. 347, 352 i 439-441)

1.3. W latach objętych kontrolą ŚODR realizował zadania obowiązkowe z zakresu doradztwa rolniczego, określone art. 4 ust. 2 pkt 1-11 ustawy o jdr, w szczególności:

- 1) przeprowadził: 1 026 w 2016 r.⁴⁴⁾, 917⁴⁵⁾ w 2017 r. i 886⁴⁶⁾ w 2018 r. form szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich, tj. 91,1%, 84,5% i 88,9% planu tych form szkoleniowych w kontrolowanym okresie⁴⁷⁾, którymi objęto w tych latach łącznie, odpowiednio: 19 961, 19 119 i 17 993 osób, tj. odpowiednio: 129,6%, 151,2% i 156,1% planowanych osób do objęcia ww. formami szkoleń⁴⁸⁾,

⁴²⁾ W PRD ŚODR na 2016 r.: ramach sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, Planu Operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 i rachunkowości rolnej FADN, a w PRD na lata 2017-2018 wykonywania usług badawczych w ramach programu wieloletniego „Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrony roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji i wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywieniowego kraju” i rachunkowości rolnej FADN.

⁴³⁾ Określone przez samorząd województwa w „Strategii rozwoju rolnictwa województwa śląskiego do 2030 r.”.

⁴⁴⁾ W tym: 655 szkoleń, 157 szkoleń praktycznych, 40 pokazów, 19 seminariów, czterech konferencji, jednej olimpiady, 145 szkoleń wyjazdowych i pięciu warsztatów.

⁴⁵⁾ W tym: 732 szkoleń, 168 szkoleń wyjazdowych i 17 konferencji.

⁴⁶⁾ W tym: 715 szkoleń, 159 szkoleń wyjazdowych i 12 konferencji.

⁴⁷⁾ Odpowiednio: 935 na 2016 r., 775 na 2017 r. i 778 na 2018 r.

⁴⁸⁾ Odpowiednio planowanych: 15 407 osób w 2016 r., 12 641 osób w 2017 r. i 11 523 osób w 2018 r.

- 2) przeprowadził: 12 788⁴⁹ w 2016 r., 18 611⁵⁰ w 2017 r. i 17 969⁵¹ w 2018 r. przedsięwzięć informacyjnych, tj. odpowiednio: 109,3%, 100,6% i 114,4% planowanych na te lata form działalności informacyjnej⁵²,
- 3) przeprowadził: 191⁵³ w 2016 r., 679⁵⁴ w 2017 r. i 688⁵⁵ w 2018 r. przedsięwzięć w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich, tj. odpowiednio 79,3%, 132,4% i 100,9% planowanych na te lata form tej działalności⁵⁶,
- 4) udzielił: 26 677⁵⁷ w 2016 r., 23 254⁵⁸ w 2017 r. i 22 539⁵⁹ w 2018 r. form pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych, co stanowiło, odpowiednio: 113,5%, 101,4% i 99,2% planowanych na te lata form tej działalności⁶⁰,
- 5) przeprowadził: 651⁶¹ w 2016 r., 203⁶² w 2017 r. i 206⁶³ w 2018 r. analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenia i upowszechniania informacji rynkowej w tym zakresie, co stanowiło, odpowiednio: 271,3%, 140,0% i 132,1% planowanych działań w tym zakresie w kontrolowanych latach⁶⁴,
- 6) prowadził w każdym z badanych lat po trzy doświadczalnictwa odmianowe (tj. 100% planowanych w każdym roku) w ramach porejestrowanego doświadczalnictwa odmianowego, w ramach których wykonano: 68 w 2016 r.,

⁴⁹ W tym: udzielił 11 910 informacji, wydał 866 wydawnictw informacyjnych (601 materiałów informacyjnych na stronie internetowej ŚODR, 255 artykułów w miesięczniku wydawanym przez ŚODR pn.: Śląskie aktualności rolnicze oraz po trzy: broszur, ulotek i innych wydawnictw takich jak: katalogi, plakaty i materiały konferencyjne) oraz udzielono 12 wywiadów.

⁵⁰ W tym: udzielił 17 596 informacji, wydał 971 wydawnictw informacyjnych (700 materiałów informacyjnych na stronach internetowych ŚODR, 261 artykułów w miesięczniku ŚODR, pięć broszur, dwie ulotki i trzy inne wydawnictw) oraz 44 pozostałych form informacji (21 artykułów i wywiadów w innych wydawnictwach, 18 stoisk informacyjnych lub promocyjnych, trzech audycji i wywiadów w TV i dwie audycje i wywiady w radio).

⁵¹ W tym: udzielił 17 119 informacji, wydał 809 wydawnictw informacyjnych (559 materiałów informacyjnych na stronach internetowych ŚODR, 235 artykułów w miesięczniku wydawanym przez ŚODR, osiem broszur, dwie ulotki i pięć innych wydawnictw) oraz 41 innych form informacji (po 17 artykułów i wywiadów w innych wydawnictwach oraz stoisk informacyjnych lub promocyjnych, pięć audycji i wywiadów w TV oraz dwie audycje i wywiady w radio).

⁵² Odpowiednio: 11 701 w 2016 r. (w tym: 10 753 informacji, 713 materiałów na stronie internetowej ŚODR, 217 materiałów w miesięczniku wydawanym przez ŚODR, cztery broszury, dwie ulotki i trzy pozostałe wydawnictwa oraz dziewięć wywiadów), 18 499 w 2017 r. (w tym: 17 610 informacji, 859 wydawnictw, w tym: 639 materiałów informacyjnych na stronach internetowych ŚODR, 209 artykułów w miesięczniku ŚODR, pięć broszur, dwie ulotki i cztery inne wydawnictwa) oraz 30 pozostałych form informacji (w tym: 19 artykułów w innych wydawnictwach i 11 stoisk informacyjnych lub promocyjnych) i 15 703 w 2018 r. (w tym: 14 972 informacji, 717 wydawnictw, z czego: 505 materiałów informacyjnych na stronach internetowych ŚODR, 198 artykułów w miesięczniku ŚODR, osiem broszur, dwie ulotki i cztery inne wydawnictwa) oraz 14 pozostałych form informacji (stoisk informacyjnych lub promocyjnych).

⁵³ W tym: 148 konsultacji i 43 wizyty.

⁵⁴ W tym: 284 informacji i 395 porad indywidualnych.

⁵⁵ W tym: 335 informacji i 353 porad indywidualnych.

⁵⁶ Odpowiednio: 241 na 2016 r. (w tym: 190 konsultacji i 51 wizyt), 513 na 2017 r. (w tym: 157 informacji i 356 porad indywidualnych) i 682 na 2018 r. (322 informacji i 360 porad indywidualnych).

⁵⁷ W tym: 20 223 konsultacji, 5 801 wizyt i 653 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa.

⁵⁸ W tym: 22 736 porad indywidualnych i 518 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa.

⁵⁹ W tym: 22 105 porad indywidualnych i 434 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa.

⁶⁰ Odpowiednio: 23 504 w 2016 r. (17 731 konsultacji, 5 136 wizyt i 637 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa), 22 939 w 2017 r. (22 584 porad indywidualnych i 355 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa) oraz 22 711 w 2018 r. (22 211 porad indywidualnych i 500 określeń wielkości ekonomicznej gospodarstwa).

⁶¹ W tym: 212 monitoringów, 33 analiz, 182 konsultacji i 224 wizyty.

⁶² W tym: 130 monitoringów, 33 analiz i 40 porad indywidualnych.

⁶³ W tym: 133 monitoringi, 33 analiz i 40 porad indywidualnych.

⁶⁴ Odpowiednio: 240 w 2016 r. (216 monitoringów i 24 analiz), 145 w 2017 r. (72 monitoringi, 33 analiz i 40 porad indywidualnych) i 156 w 2018 r. (83 monitoringów, 33 analiz i 40 porad indywidualnych).

- 308 w 2017 r. i 324 w 2018 r. powtórzeń, tj. odpowiednio: 113,3%, 101,3% i 98,8% planowanych powtórzeń⁶⁵,
- 7) dokonał: 17 850⁶⁶ w 2016 r., 17 248⁶⁷ w 2017 r. i 14 908⁶⁸ w 2018 r. upowszechnień metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska, co stanowiło, odpowiednio: 105,5%, 102,5% i 101,5% planowanych działań w tym zakresie w latach objętych kontrolą⁶⁹,
- 8) podejmował: 2 290⁷⁰ w 2016 r., 2 707⁷¹ w 2017 r. i 2 774⁷² w 2018 r. działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz ekologicznego i funkcjonalnego urzędnika gospodarstwa rolnego, co stanowiło, odpowiednio: 62,4%, 95,7% i 91,0% planowanych takich działań w latach 2016 – 2018⁷³,
- 9) podejmował: 1 284⁷⁴ w 2016 r., 1 913⁷⁵ w 2017 r. i 1 631⁷⁶ w 2018 r. działań na rzecz upowszechnienia rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku, co stanowiło, odpowiednio: 87,9%, 85,3% i 87,0% planowanych takich działań w tym zakresie w kontrolowanych latach⁷⁷,
- 10) współdziałał w realizacji: 2 470⁷⁸ w 2016 r., 1 851⁷⁹ w 2017 r. i 3 338⁸⁰ w 2018 r. zadań wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, co stanowiło, odpowiednio: 104,0%, 91,9% i 89,0% planowanych działań w tym zakresie w latach objętych kontrolą⁸¹,
- 11) przeprowadził: 1 226⁸² w 2016 r., 2 271⁸³ w 2017 r. i 2 063⁸⁴ w 2018 r. analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechniania wyników tych analiz w pracy

⁶⁵ Odpowiednio: 60 w 2016 r., 304 w 2017 r. i 328 w 2018 r.

⁶⁶ W tym: 10 708 porad indywidualnych, 6 846 wizyt, 181 demonstracji, 53 targów i wystaw, 29 konkursów, dwie imprezy promocyjne oraz 31 zaleceń komputerowych.

⁶⁷ W tym: 16 918 porad indywidualnych, 170 demonstracji, 48 targów i wystaw, po 20 pokazów i konkursów, jedną olimpiadę oraz 71 pozostałych (zaleceń komputerowych).

⁶⁸ W tym: 14 656 porad indywidualnych, 161 demonstracji, 34 targów i wystaw, 16 konkursów, dziewięć pokazów i jedną olimpiadę oraz 31 pozostałych (zaleceń komputerowych).

⁶⁹ Odpowiednio: 16 922 w 2016 r. (w tym: 11 163 porad indywidualnych, 5 509 wizyt, 174 demonstracji, 47 targów i wystaw, 24 konkursy oraz pięć imprez promocyjnych), 16 824 w 2017 r. (w tym: 16 500 porad indywidualnych, 164 demonstracji, 54 targów i wystaw, 26 konkursów, 20 pokazów i 60 zaleceń komputerowych) oraz 14 694 takich form w 2018 r. (w tym: 14 405 porad indywidualnych, 157 demonstracji, 51 targów i wystaw, 24 konkursów, dziewięć pokazów i 48 zaleceń komputerowych),

⁷⁰ W tym: 2 130 konsultacji, 127 wizyt, 14 imprez promocyjnych, 13 konkursów i sześć targów i wystaw.

⁷¹ W tym: 2 668 porad, 27 pokazów, 10 konkursów oraz dwóch targów i wystaw.

⁷² W tym: 2 737 porad, po 17 pokazów i konkursów oraz trzech targów i wystaw.

⁷³ Odpowiednio: 3 668 takich form w 2016 r. (w tym: 2 455 porad, 1 194 wizyty, dziewięć konkursów, sześć imprez promocyjnych i czterech targów i wystaw), 2 830 takich form w 2017 r. (w tym: 2 805 porad, 12 konkursów, 11 pokazów i dwóch targów i wystaw) i 3 050 takich form w 2018 r. (w tym: 3 033 porad, dziewięć konkursów, sześć pokazów i dwóch targów i wystaw).

⁷⁴ W tym: 934 konsultacje, 348 wizyty i dwa konkursy.

⁷⁵ W tym: 1 909 porad indywidualnych oraz po dwa konkursy i pokazy.

⁷⁶ W tym: 1 630 porad indywidualnych i jeden konkurs.

⁷⁷ Planowanych odpowiednio: 1 461 takich form w 2016 r. (1 038 konsultacji, 422 wizyty i jeden konkurs), 2 242 takich form w 2017 r. (2 241 porad indywidualnych i jeden konkurs) oraz 1 875 takich form w 2018 r. (1 874 porad indywidualnych i jeden konkurs).

⁷⁸ W tym: 1 836 konsultacji, 579 wizyt i 55 zaleceń nawozowych.

⁷⁹ Jedynie porad indywidualnych.

⁸⁰ W tym: 3 312 porad indywidualnych i 26 zaleceń nawozowych.

⁸¹ Planowanych odpowiednio: 2 376 form współdziałania w 2016 r. (w tym: 1 684 konsultacje, 634 wizyty i 58 zaleceń nawozowych), 2 015 porad indywidualnych w 2017 r. i 3 752 form współdziałania w 2018 r. (jedynie porad indywidualnych).

⁸² W tym: 581 konsultacji, 429 wizyt, 157 kalkulacji kosztów działalności rolniczej i 59 news'ów.

⁸³ W tym: 1 879 analiz, 370 kalkulacji kosztów działalności rolniczej i 22 porad indywidualnych.

⁸⁴ W tym: 1 789 porad indywidualnych, 258 kalkulacji kosztów działalności rolniczej i 16 analiz.

doradczej, co stanowiło odpowiednio: 82,1%, 109,4% i 90,6% planowanych takich działań w latach 2016-2018⁸⁵.

W 2018 r. ŚODR współuczestniczył w szacowaniu jednej szkody łowieckiej, co wynikało z wejścia w życie z dniem 22 sierpnia 2018 r. ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw⁸⁶, która dodała do zadań WODR realizację takich zadań (w pkt 12 do art. 4 ust. 2 ustawy o jdr).

(akta kontroli str. 16-20, 26-29, 33-36)

Ww. zadania ŚODR realizował samodzielnie, współpracując przy ich realizacji z 11 instytucjami, tj. m.in. z: Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁸⁷, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa⁸⁸, zakładami ubezpieczeń społecznych (KRUS i ZUS), bankami, izbami rolniczymi i Krajową Radą Izb Rolniczych, Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Gliwicach, Okręgową Stacją Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach, lokalnymi i regionalnymi organizacjami wspierania przedsiębiorczości (lokalnymi grupami działania oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarach wiejskich), szkołami, uczelniami wyższymi, placówkami badawczo rozwojowymi i placówkami naukowymi, jednostkami administracji rządowej i jednostkami samorządu terytorialnego oraz związkami zawodowymi rolników i społeczno-zawodowymi organizacjami rolników.

(akta kontroli str. 40-41)

W kontrolowanym okresie ŚODR wykonywał również odpłatnie usługi wymienione w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr w zakresie:

- a) prowadzenia ksiąg rachunkowych i dokumentacji niezbędnej w rachunkowości w: 327 gospodarstwach rolnych w latach 2016 i 2018 oraz 326 gospodarstwach rolnych w 2017 r.⁸⁹, z tytułu których uzyskał przychody w kwotach: 609,5 tys. zł w 2016 r., 667,8 tys. zł w 2017 r. i 688,7 tys. zł w 2018 r.,
- b) prowadzenia działalności wydawniczej (wydawania miesięcznika ŚODR pn. *Śląskie Aktualności Rolnicze*) w postaci wydania w każdym z badanych lat po 11 numerów tego miesięcznika, w wyniku czego ŚODR uzyskał w latach 2016-2018 przychody w kwotach odpowiednio: 47,4 tys. zł, 46,7 tys. zł i 41,7 tys. zł,
- c) prowadzenia działalności hotelarskiej (w hotelu zlokalizowanym w Mikołowie), w wyniku której ŚODR uzyskał w kontrolowanych latach przychody odpowiednio w kwotach: 335,9 tys. zł, 549,1 tys. zł i 596,8 tys. zł,
- d) prowadzenia szkoleń nie związanych z realizacją zadań obowiązkowych, tj. przeprowadzenie w latach 2016-2018 odpowiednio. 47, 40 i 83 szkoleń, w wyniku których ŚODR uzyskał przychody w kwotach, odpowiednio: 144,4 tys. zł, 112,5 tys. zł i 219,2 tys. zł,
- e) odpłatnego udostępnienia pomieszczeń i innych składników majątkowych, w wyniku czego w kontrolowanym okresie ŚODR uzyskał przychody w kwotach, odpowiednio: 426,5 tys. zł, 472,8 tys. zł i 563,9 tys. zł,
- f) corocznej organizacji Krajowej Wystawy Rolniczej w Częstochowie oraz Dni Otwartych Drzwi w Mikołowie (tj. przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji oraz promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno-spożywczego), w wyniku których w kontrolowanym okresie

⁸⁵ Planowanych odpowiednio na: 1 493 takich form w 2016 r. (w tym: 776 konsultacji, 592 wizyty i 125 kalkulacji kosztów działalności rolniczej), 2 076 takich form w 2017 r. (w tym: 1 782 analiz, 278 kalkulacji kosztów działalności rolniczej i 16 porad indywidualnych) oraz 2 278 takich form w 2018 r. (w tym: 2 072 porad indywidualnych, 197 kalkulacji kosztów działalności rolniczej i 9 analiz).

⁸⁶ Dz. U. z 2018 r., poz. 1507.

⁸⁷ Zwana dalej: „ARiMR”.

⁸⁸ Zwanym dalej: „KOWR”.

⁸⁹ Przy planowanych na lata 2017-2018 prowadzenia ksiąg rachunkowości (FADN polski) odpowiednio dla 307 i 327 gospodarstw rolnych.

ŚODR uzyskał przychody w kwotach, odpowiednio: 407,0 tys. zł, 496,6 tys. zł i 497,2 tys. zł,

g) sporządzania:

- w latach 2016 i 2018 opracowań oceny możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych (po trzy w każdym roku), w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody w kwotach po 9,3 tys. zł w tych latach,
- 278 w 2016 r., 130 w 2017 r. i 229 w 2018 r. ocen użyteczności maszyn rolniczych, w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody odpowiednio w kwotach: 24,9 tys. zł, 12,3 tys. zł i 19,0 tys. zł,
- 18 w 2016 r., 25 w 2017 r. i 47 w 2018 r. planów nawozowych lub planów przechowania nawozów naturalnych, w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody odpowiednio w kwotach: 1,4 tys. zł, 1,7 tys. zł i 2,7 tys. zł,
- 168 w 2016 r., 91 w 2017 r. i 198 w 2018 r. planów rolno-środowiskowych, w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody odpowiednio w kwotach: 83,6 tys. zł, 52,1 tys. zł i 108,2 tys. zł,
- 13 w 2016 r., sześciu w 2017 r. i 30 w 2018 r. planów przestawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych, w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody odpowiednio w kwotach: 0,5 tys. zł, 3,3 tys. zł oraz 5,4 tys. zł,

h) wypełnienia: 21 618 w 2016 r., 20 875 w 2017 r. i 16 647 w 2018 r. wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych i zagranicznych, w wyniku czego ŚODR osiągnął przychody, odpowiednio w kwotach: 1 222,1 tys. zł, 1 020,1 tys. zł i 1 304,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 42-45)

W kontrolowanych latach ŚODR zrealizował w liczbach co najmniej zaplanowanych: w 2016 r. 19⁹⁰ z 24 rodzajów zadań obowiązkowych oraz 11⁹¹ z 15 rodzajów zadań nieobowiązkowych, w 2017 r. 16⁹² z 19 zadań obowiązkowych i 17⁹³ z 22 zadań nieobowiązkowych oraz w 2018 r. 16⁹⁴ na 18 zadań obowiązkowych i 23⁹⁵ z 26 zadań nieobowiązkowych.

⁹⁰ Tj.: demonstracji, szkoleń teoretycznych i praktycznych, pokazów, seminariów, konferencji, seminariów wyjazdowych, warsztatów, porad informacyjnych, artykułów, wywiadów, konsultacji, wizyt, określeń wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych, analiz, tygodniowych monitoringów cen, wystaw, konkursów, imprez promocyjnych oraz kalkulacji opłacalności.

⁹¹ Sporządzenia: planów do wniosków rolnośrodowiskowych, wniosków rolnośrodowiskowych, pomocy merytorycznej dot. realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, wniosków obszarowych, wniosków z biznes planem, o płatność, dla gospodarstw ekologicznych oraz szkoleń: z zakresu stosowania środków ochrony roślin i uprawniających do obrotu środkami ochrony roślin, organizowanie kursów kwalifikacyjnych dla kombajnistów, atestacji opryskiwaczy oraz sporządzenie rocznych planów nawozowych.

⁹² Tj.: wszystkich planowanych działań szkoleniowych (szkoleń, szkoleń wyjazdowych, konferencji i form edukacyjnych), wszystkich planowanych działań doradczych, siedem z ośmiu działań informacyjnych (informacji, wydanych broszur i ulotek, informacji na stronie internetowej, artykułów w miesięczniku ŚODR, zorganizowania stoisk informacyjno-promocyjnych i pozostałych) oraz czterech na sześć planowanych działań upowszechnieniowych (pokazów, demonstracji, olimpiad i pozostałych).

⁹³ Tj.: pięć z sześciu płatnych usług na rzecz gospodarstw rolnych (prowadzenia ksiąg rachunkowości, sporządzenia: planów nawozowych, planów działalności rolnośrodowiskowej i ekologicznej, planów przestawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych oraz dokumentacji niezbędnej do podjęcia i prowadzenia działalności pozarolniczej w tym działalności gospodarczej), jednej z dwóch działalności szkoleniowej (szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin), ośmiu z dziewięciu zadań z zakresu wypełniania wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych oraz wszystkich zaplanowanych organizacji targów i wystaw (Krajowej Wystawy Rolniczej w Częstochowie i Dni Otwartych w Mikołowie).

⁹⁴ Tj.: wszystkich planowanych działań szkoleniowych (szkoleń, szkoleń wyjazdowych, konferencji i form edukacyjnych) i działań informacyjnych (informacji, wydanych broszur i ulotek, informacji na stronie internetowej, artykułów w miesięczniku ŚODR, innych wydawnictw oraz zorganizowania stoisk informacyjno-promocyjnych) oraz pięciu na sześć planowanych działalności upowszechnieniowych (pokazów, demonstracji, konkursów, olimpiad i pozostałych).

ŚODR nie zrealizował w pełnym zakresie następujących planowanych zadań obowiązkowych:

- W 2016 r. nie zorganizował jednej konferencji (z pięciu planowanych) z zakresu stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego ze względu na brak zainteresowania rolników, nie zorganizował jednej olimpiady (na dwie planowane) ze względu na rezygnację organizatorów na szczeblu krajowym, nie wydawał planowanej liczby newsów (wydano 660 na 713 planowanych) ze względu na większego od planowanego zapotrzebowania na artykuły do miesięcznika ŚODR i czasopism samorządowych oraz nie wydał planowanej liczby zaleceń nawozowych (nie wydano trzech z ogółem 58 planowanych) ze względu na mniejsze zapotrzebowanie w tym zakresie rolników.
- W 2017 r.: nie zrealizował planowanych imprez promocyjnych (sześciu z 56 planowanych) i konkursów (nie zrealizował sześciu z planowanych 39) - ze względu na rezygnację z ich organizacji przez współorganizatorów (samorządy terytorialne) oraz nie wydał jednego wydawnictwa (z czterech planowanych) na konferencję pszczelarską, w zamian którego ŚODR wydał broszurę⁹⁶.
- W 2018 r. nie udzielił planowanej liczby porad indywidualnych (udzielił 46 622 porad z 47 747 planowanych), co spowodowane było zmniejszeniem się potrzeb w tym zakresie, przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania rolników i mieszkańców obszarów miejskich na usługi informacyjne⁹⁷ i szkoleniowe⁹⁸ oraz nie zrealizował planowanych 16 targów i wystaw (z 53 planowanych) - ze względu na rezygnację z ich organizacji przez współorganizatorów (samorządy terytorialne).

ŚODR nie zrealizował w pełnym zakresie następujących planowanych zadań nieobowiązkowych:

- W 2016 r. nie sporządził: jednego (z planowanych 36) zmian do planów rolnośrodowiskowych, trzech (z sześciu planowanych), trzech opracowań planów przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie (z sześciu planowanych) oraz 29 wniosków o dopłaty do materiału siewnego (na 434 planowanych) – ze względu na brak zapotrzebowania w tym zakresie ze strony rolników.
- W 2017 r. ze względu na brak zapotrzebowania ze strony rolników: nie wykonał 70 (na 200 planowanych badań sprawności technicznej opryskiwaczy), nie sporządził siedmiu (z planowanych 11) planów działalności ekologicznej oraz ośmiu (z 10 planowanych) planów przedstawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwie ekologicznym, nie zorganizował dwóch szkoleń z zakresu obrotu środkami ochrony roślin (na pięć planowanych) oraz nie wypełnił wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej

⁹⁵ Tj.: wszystkich siedmiu płatnych usług na rzecz gospodarstw rolnych, planowanej działalności wydawniczej, trzech z czterech działalności szkoleniowej (szkoleń: z zakresu stosowania środków ochrony roślin i uprawniających do obrotu środkami ochrony roślin oraz obsługi kombajnu zbożowego i sieczkarni polowych), 10 z 12 zadań związanych z wypełnianiem wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych oraz obu zaplanowanych organizacji targów i wystaw (Krajowej Wystawy Rolniczej w Częstochowie i Dni Otwartych w Mikołowie).

⁹⁶ Pt. „Diagnoza i rozwój polskiego pszczelarstwa”.

⁹⁷ Przekroczenie planu działalności informacyjnej o 15,7% (udzielenie 17 689 informacji na 15 294 planowanych).

⁹⁸ Przekroczenie liczby uczestników szkoleń o 56,1% od planowanej (przeszkolono 17 993 na 11 523 planowanych).

ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych dla: 40 odbiorców (na 46 planowanych) w przypadku wniosków dot. modernizacji gospodarstw rolnych i pięciu biznes planów (na sześć planowanych). Ponadto w 2017 r. miesięcznik ŚODR został wydany w mniejszym od planowanego łącznym nakładzie o 2 200 egzemplarzy⁹⁹.

- W 2018 r. ze względu na brak zapotrzebowania w tym zakresie ze strony rolników: nie zrealizował trzech (z czterech planowanych) szkoleń z zakresu integrowania produkcji oraz nie wypełnił wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych dla: dwóch odbiorców w zakresie wsparcia inwestycji na tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej i jednego odbiorcy w zakresie płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi (100% planowanych zadań w tych zakresach).

(akta kontroli str. 16-39)

W okresie objętym kontrolą ŚODR realizował zadania wnioskowane przez rolników w zakresie: szkoleń realizowanych w ramach zadań obowiązkowych (w tym m.in. dot.: zasad integrowanej ochrony roślin – łącznie 30 szkoleń¹⁰⁰, nowoczesnych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej – łącznie 146 szkoleń¹⁰¹, bezpieczeństwa i higieny pracy w gospodarstwie rolnym – łącznie 27 szkoleń¹⁰², zarządzania gospodarstwem rolnym – łącznie 16 szkoleń¹⁰³, rachunkowości w gospodarstwach rolnych – łącznie 14 szkoleń¹⁰⁴), szkoleń realizowanych w ramach zadań nieobowiązkowych (w tym m.in. dot.: stosowania środków ochrony roślin – łącznie 143 szkolenia¹⁰⁵, obrotu środkami ochrony roślin – łącznie 17 szkoleń¹⁰⁶, kursów kwalifikacyjnych obsługi kombajnu zbożowego i sieczkarni polowych – łącznie 8 kursów¹⁰⁷) oraz usługi realizowane w ramach zadań nieobowiązkowych (w tym m.in.: sporządzanie dokumentacji niezbędnej do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych – łącznie dla 58,7 tys. odbiorców¹⁰⁸, sporządzanie planów nawozowych lub planów przechowalnictwa nawozów naturalnych – łącznie 97 planów¹⁰⁹, sporządzanie planów działalności rolno-środowiskowej, planów działalności ekologicznej oraz dokumentacji przyrodniczej – dla łącznie 457 rolników¹¹⁰ oraz przeprowadzenie badań sprawności technicznej łącznie 637 opryskiwaczy¹¹¹).

(akta kontroli str. 23-25)

Sprawozdania z realizacji PRD ŚODR z lat objętych kontrolą Dyrektor ŚODR przesłał do zatwierdzenia z zachowaniem terminów określonych w art. 12 ust. 1

⁹⁹ Wydano 11 numerów o łącznym nakładzie 26 400 egzemplarzy, przy planowanych 11 numerach o łącznym nakładzie 28 600 egzemplarzy.

¹⁰⁰ Odpowiednio: 12 w 2018 r. i 18 w 2017 r.

¹⁰¹ Odpowiednio: 49 w 2016 r., 51 w 2017 r. i 46 w 2018 r.

¹⁰² Odpowiednio: trzy w 2016 r., dziewięć w 2017 r. i 15 w 2018 r.

¹⁰³ W tym: 10 w 2016 r. cztery w 2017 r. i dwa w 2018 r.

¹⁰⁴ W tym: sześć w 2016 r., trzy w 2017 r. i pięć w 2018 r.

¹⁰⁵ Odpowiednio: 33 w 2016 r., 37 w 2017 r. i 73 w 2018 r.

¹⁰⁶ W tym: po siedem w 2016 i 2018 r. oraz trzy w 2017 r.

¹⁰⁷ Odpowiednio: pięć w 2016 r., jeden w 2017 r. i dwa w 2018 r.

¹⁰⁸ Z czego: 21,6 tys. w 2016 r., 20,8 tys. w 2017 r. i 16,3 tys. w 2018 r.

¹⁰⁹ Z czego po 25 w latach 2016-2017 i 47 w 2018 r.

¹¹⁰ Odpowiednio dla: 133 rolników w 2016 r., 95 rolników w 2017 r. i 229 rolników w 2018 r.

¹¹¹ Z czego dla: 278 w 2016 r., 130 w 2017 r. i 229 w 2018 r.

pkt 2 ustawy o jdr Zarządowi Województwa Śląskiego (Sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2016 r.)¹¹² oraz MRiRW (sprawozdania z realizacji PRD ŚODR za 2017 r. i za 2018 r.)¹¹³, po uprzednim ich pozytywnym zaopiniowaniu (bez uwag) przez Radę Społeczną¹¹⁴. Sprawozdania te zostały przez ww. organy zatwierdzone bez uwag), odpowiednio w dniach: 16 maja 2017 r.¹¹⁵, 20 marca 2018 r.¹¹⁶ i 21 marca 2019 r.¹¹⁷.

(akta kontroli str. 145)

W 2016 r. RPD oraz sprawozdanie z jego wykonania ŚODR wykonał w oparciu o ustne uzgodnienia z samorządem Województwa Śląskiego, natomiast RPD na lata 2017-2018 oraz sprawozdania z ich realizacji ŚODR opracował w oparciu o wzory opracowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, otrzymane w dniu 29 września 2016 r.¹¹⁸.

(akta kontroli str. 355-357)

W ramach realizacji nadzoru nad wykonywaniem zadań doradczych Dyrektor ŚODR przeprowadził w latach 2016-2018 łącznie 65 kontroli¹¹⁹, a Zastępca Dyrektora ŚODR (w latach 2017-2018)¹²⁰ łącznie 29 kontroli¹²¹ w jednostkach podległych w zakresie realizacji działań PZDR lub Oddziałów ŚODR. Wg wyjaśnień Dyrektora ŚODR nadzór nad rzetelnością sprawozdawanych przez doradców danych z wykonywanych zadań sprawują kierownicy Działów Centrali ŚODR i PZDR oraz Dyrekcja ŚODR, którzy posiadają w informatycznym systemie realizacji zadań bezpośredni wgląd na konto każdego z pracowników ŚODR. Ponadto wykonywanie zadań przez doradców weryfikowane jest na bieżąco przez nadzorujące ich osoby.

(akta kontroli str. 543-547)

1.4. W latach 2016-2018 ŚODR przeprowadził łącznie 2 333 szkoleń w zakresach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a-k ustawy o jdr (w tym: 884 w 2016 r., 746 w 2017 r. i 703 w 2018 r.), w których brało udział łącznie 45 615 uczestników (w tym: 16 713 uczestników w 2016 r., 14 780 uczestników w 2017 r. i 14 122 uczestników w 2018 r.). W całym okresie objętym kontrolą ŚODR prowadził szkolenia w 10 zakresach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a-j, a w 2018 r. również w zakresie zaleceń zawartych w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o której mowa w art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne¹²² (zadanie dodane do ustawy o jdr¹²³ z dniem 24 sierpnia 2017 r.).

W ww. zakresach najczęściej szkoleń (z największą liczbą uczestników) dotyczyło szkoleń w zakresie: ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. g

¹¹² Pismem MDS/032/1/2017 z 24 lutego 2017 r.

¹¹³ Odpowiednio: sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2017 r. pismo MDSiW/032/1/2018 z 26 lutego 2018 r. i sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2018 r. pismo MDSiW/032/3/2019 z 26 lutego 2019 r.

¹¹⁴ Odpowiednio uchwałami: nr 2/2017 z 23 lutego 2017 r. (sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2016 r.), nr 1/2018 z 26 lutego 2018 r. (sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2017 r.) i nr 1/2019 z 26 lutego 2019 r. (sprawozdanie z realizacji PRD ŚODR za 2018 r.).

¹¹⁵ Pismo MRiRW nr SAR.drw.6540.27.2017.

¹¹⁶ Pismo MRiRW nr SAR.drw.6540.53.2018.

¹¹⁷ Pismo MRiRW nr SAR.drw.6540.12.1.2019.

¹¹⁸ Przesłane do ŚODR w piśmie MRiRW nr SAR.drw.0780.5.2016 z 26 września 2016 r.

¹¹⁹ W tym: 11 w 2016 r., 26 w 2017 r. i 28 w 2018 r.

¹²⁰ Powołany na to stanowisko z dniem 1 grudnia 2016 r.

¹²¹ W tym: 15 w 2017 r. i 14 w 2018 r.

¹²² Dz. U. z 2017 r., poz. 1566, zwana dalej: „prawem wodnym”.

¹²³ Jako art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. k ww. prawem wodnym.

ustawy o jdr) – łącznie 875 szkoleń, w których brało udział 15 591 uczestników¹²⁴ (w tym: w 2016 r. - 349 szkoleń z 6 336 uczestnikami, w 2017 r. – 267 szkoleń z 4 382 uczestnikami i w 2018 r. – 259 szkoleń z 4 873 uczestnikami), stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego (określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o jdr) – łącznie 665 szkoleń z 14 059 uczestnikami¹²⁵ (w tym: w 2016 r. – 293 szkoleń z 5 882 uczestnikami, w 2017 r. – 193 szkoleń z 4 412 uczestnikami i w 2018 r. – 179 szkoleń z 3 765 uczestnikami) oraz rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych (określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy o jdr) – łącznie 391 szkoleń z 7 043 uczestnikami¹²⁶ (w tym: w 2016 r. – 97 szkoleń z 1 625 uczestnikami, w 2017 r. – 152 szkolenia z 3 052 uczestnikami i w 2018 r. – 142 szkoleń z 2 366 uczestnikami). W pozostałych zakresach ŚODR przeprowadził w badanym okresie: 135 szkoleń z 3 282 uczestnikami w zakresie unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego¹²⁷, 86 szkoleń z 1 812 uczestnikami w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich¹²⁸, 80 szkoleń z 1 752 uczestnikami w zakresie promocji produktów lokalnych i regionalnych¹²⁹, 30 szkoleń z 567 uczestnikami w zakresie rachunkowości w gospodarstwach rolnych¹³⁰, 26 szkoleń z 518 uczestnikami w zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku¹³¹, 25 szkoleń z 405 uczestnikami w zakresie zarządzania gospodarstwem rolnym¹³², 17 szkoleń z 557 uczestnikami w zakresie rolnictwa ekologicznego¹³³ oraz trzy szkolenia z 29 uczestnikami (wszystkie przeprowadzone w 2018 r.) w zakresie zaleceń zawartych w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o której mowa w art. 103 ust. 1 prawa wodnego. Wg informacji Kierownika Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw ŚODR, tematyki ww. szkoleń wynikały z potrzeb zgłaszanych przez rolników oraz innych mieszkańców obszarów wiejskich.

(akta kontroli str. 137-138 i 394-400)

Do prowadzenia ww. szkoleń ŚODR zaprosił łącznie 709 ekspertów (220 w 2016 r., 246 w 2017 r. i 243 w 2018 r.), którzy prowadzili w badanym okresie 488 szkoleń

¹²⁴ Co stanowiło 37,5% wszystkich szkoleń i 34,2% wszystkich uczestniczących w szkoleniach przeprowadzonych przez ŚODR w kontrolowanych latach w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit a-k ustawy o jdr.

¹²⁵ Co stanowiło 28,5% wszystkich szkoleń i 30,8% wszystkich uczestniczących w szkoleniach przeprowadzonych przez ŚODR w kontrolowanych latach w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit a-k ustawy o jdr.

¹²⁶ Co stanowiło 16,8% wszystkich szkoleń i 15,4% wszystkich uczestniczących w szkoleniach przeprowadzonych przez ŚODR w kontrolowanych latach w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit a-k ustawy o jdr.

¹²⁷ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit f ustawy o jdr, w tym: w 2016 r. - 28 szkoleń z 692 uczestnikami, w 2017 r. – 62 szkoleń z 1 494 uczestnikami i w 2018 r. – 45 szkoleń z 1 096 uczestnikami.

¹²⁸ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit e ustawy o jdr, w tym: w 2016 r. – 32 szkoleń z 446 uczestnikami, w 2017 r. – 23 szkolenia z 519 uczestnikami i w 2018 r. – 31 szkoleń z 847 uczestnikami.

¹²⁹ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit j ustawy o jdr, w tym: w 2016 r. – 36 szkoleń z 856 uczestnikami, 25 szkoleń z 519 uczestnikami w 2017 r. i 19 szkoleń z 377 uczestnikami w 2018 r.

¹³⁰ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit c ustawy o jdr, w tym: 8 szkoleń z 117 uczestnikami w 2016 r., 10 szkoleń z 167 uczestnikami w 2017 r. i 12 szkoleń z 283 uczestnikami w 2018 r.

¹³¹ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit h ustawy o jdr, w tym: 21 szkoleń w 2016 r. z 449 uczestnikami, dwa szkolenia z 34 uczestnikami w 2017 r. i trzy szkolenia z 35 uczestnikami w 2018 r.

¹³² Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit i ustawy o jdr, w tym: 16 szkoleń z 223 uczestnikami w 2016 r., sześć szkoleń z 116 uczestnikami w 2017 r. i trzy szkolenia z 66 uczestnikami w 2018 r.

¹³³ Zakres ustalony w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit d ustawy o jdr, w tym: osiem szkoleń z 117 uczestnikami w 2016 r., 10 szkoleń z 167 uczestnikami w 2017 r. i 12 szkoleń z 283 uczestnikami w 2018 r.

(odpowiednio: 156 szkoleń w 2016 r., 149 w 2017 r. i 183 w 2018 r.)¹³⁴. Ww. eksperci prowadzili szkolenia w zakresach wynikających z posiadanych kwalifikacji oraz miejsca ich zatrudnienia¹³⁵.

(akta kontroli str. 138, 143)

W kontrolowanym okresie ŚODR wykonał badania poziomu satysfakcji uczestników 67 szkoleń¹³⁶ (2,9% wszystkich szkoleń w tych zakresach)¹³⁷, w ramach których przeprowadzono badania ankietowe w zakresie: przydatności tych szkoleń, zadowolenia uczestników, poziomu prowadzenia zajęć i przystępności przekazywanych informacji. Wg informacji Kierownik Działu Metodyki Szkoleń, ww. badania wykorzystywane były do planowania tematyki następnych szkoleń, ich liczby oraz zakresu organizowanych szkoleń.

(akta kontroli str. 392)

W kontrolowanym okresie ŚODR przeprowadził łącznie 97 szkoleń (22 w 2016 r., 44 w 2017 r. i 31 w 2018 r.) w zakresie bioasekuracji w gospodarstwie rolnym, w których uczestniczyło łącznie 1 963 uczestników (501 w 2016 r., 868 w 2017 r. i 594 w 2018 r.) oraz 858 szkoleń w zakresie zgodności wynikającej z Wspólnej Polityki Rolnej¹³⁸ (344 w 2016 r., 260 w 2017 r. i 254 w 2018 r.), w których uczestniczyło łącznie 15 332 uczestników (6 274 w 2016 r., 4 260 w 2017 r. i 4 798 w 2018 r.). Powyższe szkolenia prowadzone były głównie przez doradców ŚODR (przeszkolonych uprzednio i przygotowanych do roli trenerów w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych) oraz (łącznie 263 szkolenia w tych zakresach¹³⁹) przez ekspertów zewnętrznych (m.in. z: CDR oddziały w Krakowie i w Radomiu, ARiMR i MRiRW).

Według wyjaśnień Dyrektora ŚODR, planowanie szkoleń w badanym okresie opierało się na analizie potrzeb szkoleniowych zgłaszanych przez doradców terenowych i pracowników działów Centrali ŚODR, sporządzonych na podstawie otrzymanych z CDR „Zestawień potrzeb szkoleniowych ODR”. W analizach tych kierownicy Działów Centrali ŚODR i PZDR ustalają liczbę i zakres szkoleń oraz liczbę osób planowanych do przeszkolenia. Weryfikacja tych planów odbywa się na

¹³⁴ Co stanowiło: 20,9% szkoleń w tym zakresie w latach 2016-2018 oraz 17,6% takich szkoleń w 2016 r., 20,0% takich szkoleń w 2017 r. i 26,0% takich szkoleń w 2018 r.

¹³⁵ Przykładowo w szkoleniach z zakresu:

- stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego - pracownicy Centralnego Ośrodka Badań Odmian Roślin Rolniczych, Instytutu Zootechniki i Instytutu Ogrodnictwa,
- rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych - Powiatowy Lekarz Weterynarii oraz pracownicy Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie,
- rachunkowości w gospodarstwach rolnych - pracownicy Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
- rolnictwa ekologicznego - pracownicy podmiotów z zakresu odnawialnych źródeł energii,
- rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – pracownicy ARiMR, Fundacji CLAMMITA i Regionalnego Związku Pszczelarstwa,
- unowocześnienia wiejskiego gospodarstwa domowego – pracownicy KRUS, ARR, lokalnych grup działania,
- ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych oraz modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku – pracownicy ARiMR,
- promocji produktów lokalnych i regionalnych – pracownicy i przedstawiciele: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Kół Gospodyń Wiejskich, Polskiej Izby Produktów Regionalnych, Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno – Spożywczego,
- zaleceń zawartych w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o których mowa w art. 103 ust. 1 prawa wodnego – pracownicy Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska.

¹³⁶ W tym: 21 szkoleń przeprowadzonych w 2016 r., 22 w 2017 r. i 24 w 2018 r.

¹³⁷ W tym w latach objętych kontrolą odpowiednio: 2,4% w 2016 r., 2,9% w 2017 r. i 3,4% w 2018 r. tych szkoleń.

¹³⁸ Zwanej dalej: „WPR”.

¹³⁹ Odpowiednio: 73 szkolenia w 2016 r. (w tym: 12 w zakresie bioasekuracji i 61 w zakresie zgodności z WPR), 95 w 2017 r. (w tym: 35 w zakresie bioasekuracji i 60 w zakresie zgodności z WPR) i 95 w 2018 r. (w tym: 29 w zakresie bioasekuracji i 66 w zakresie zgodności z WPR).

bieżąco, poprzez akceptację przez kierownictwo ŚODR imiennych kart zgłoszeń na każde ze szkoleń (przechowywanych w Dziale Metodyki Szkoleń).

(akta kontroli str. 142, 392-393 i 547-548)

1.5. W ramach działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej (zadanie wodr ustalone art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy o jdr) w badanym okresie ŚODR udzielił łącznie 46 625 porad informacyjnych (11 910 w 2016 r., 17 596 w 2017 r. i 17 119 w 2018 r.), w tym: wydał łącznie 34 wydawnictwa (w tym: 16 broszur¹⁴⁰, siedem ulotek¹⁴¹, sześć katalogów¹⁴², cztery plakaty¹⁴³ i materiały konferencyjne¹⁴⁴), umieścił łącznie 1 860 materiałów informacyjnych na stronie internetowej ośrodka¹⁴⁵, zamieścił 751 artykułów w miesięczniku wydawanym przez ŚODR¹⁴⁶ i 50 artykułów i wywiadów w innych wydawnictwach¹⁴⁷, zorganizował 35 stoisk informacyjnych i promocyjnych¹⁴⁸ oraz uczestniczył w nagrywaniu 12 audycji radiowych i telewizyjnych¹⁴⁹.

W zakresie wymagań dot. programów bioasekuracji, doradcy ŚODR zainteresowanym rolnikom w badanym okresie: przekazali 1 806 informacji¹⁵⁰, udzielili 77 konsultacji i przeprowadzili 46 wizyt w gospodarstwach¹⁵¹ oraz opracowali i zamieścili w miesięczniku wydawanym przez ŚODR i na stronie internetowej ŚODR 20 artykułów i informacji¹⁵².

(akta kontroli str. 139-141, 144)

1.6 W ramach realizacji zadań w zakresie podnoszenie kwalifikacji rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich doradcy ŚODR udzielili: w 2016 r. 148 konsultacji i przeprowadzili 43 wizyty w gospodarstwach rolnych, a w latach 2017-2018 udzielili łącznie 583 informacji¹⁵³ i 748 porad indywidualnych¹⁵⁴. Ww. informacje, konsultacje i wizyty dotyczyły: reorientacji zawodowej, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, współpracy ze szkołami rolniczymi i innych spraw (m.in. możliwości ukończenia kursów dających umiejętności zawodowe oraz wymaganych przy ubieganiu się o pomoc w ramach PROW). Wg wyjaśnień Kierownika Działu Metodyki Szkoleń w kontrolowanym okresie ŚODR nie prowadził kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych rolników, co wynikało z faktu, że ośrodków doradztwa rolniczego nie ujęto jako podmiotów uprawnionych do tego typu działalności w rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kształcenia ustawodawczego¹⁵⁵.

(akta kontroli str. 140 i 401)

1.7 ŚODR w latach objętych kontrolą, w ramach świadczenia pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji

¹⁴⁰ Trzy w 2016 r., pięć w 2017 r. i osiem w 2018 r.

¹⁴¹ Trzy w 2016 r. i po dwie w latach 2017-2018.

¹⁴² Po dwa w każdym z kontrolowanych lat.

¹⁴³ Po jednym w latach 2016-2017 i dwa w 2018 r.

¹⁴⁴ W 2018 r.

¹⁴⁵ Z czego: 601 w 2016 r., 700 w 2017 r. i 559 w 2018 r.

¹⁴⁶ W tym: 255 w 2016 r., 261 w 2017 r. i 235 w 2018 r.

¹⁴⁷ W tym: 12 w 2016 R., 21 w 2017 r. i 17 w 2018 r.

¹⁴⁸ W tym: 18 w 2017 r. i 17 w 2018 r.

¹⁴⁹ W tym: pięć w 2017 r. (dwóch audycji radiowych i trzech tv) i siedem w 2018 r. (dwóch audycji radiowych i pięciu tv).

¹⁵⁰ Odpowiednio: 49 w 2016 r., 975 w 2017 r. i 782 w 2018 r.

¹⁵¹ Wszystkie konsultacje i wizyty w 2016 r.

¹⁵² Odpowiednio: w 2016 r. - jeden artykuł i trzy informacje, w 2017 r. - jeden artykuł i sześć informacji oraz w 2018 r. - jeden artykuł, sześć informacji i dwukrotnie przedruk ulotek dot. zapobieganiu ASF.

¹⁵³ W tym: 284 w 2017 r. i 335 w 2018 r.

¹⁵⁴ Odpowiednio: 395 w 2017 r. i 353 w 2018 r.

¹⁵⁵ Z dnia 11 stycznia 2012 r. (Dz. U z 2012 r., poz. 186 ze zm.) i z dnia 18 sierpnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1632 ze zm.).

niezbędnej do uzyskania pomocy (zadania określone w art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o jdr), udzielił: w 2016 r. 20 223 konsultacji, 5 801 wizyt oraz w 653 przypadkach określił wielkość ekonomiczną gospodarstwa rolnego, a w latach 2017-2018 udzielił łącznie 44 841 porad indywidualnych (22 736 w 2017 r. i 22 105 w 2018 r.) i w 952 przypadkach określił wielkości ekonomiczne gospodarstw rolnych (518 w 2017 r. i 434 w 2018 r.). Najczęściej doradcy ŚODR udzielali pomocy w zakresie wniosków: obszarowych (łącznie 56 041 osób, którym udzielono pomocy¹⁵⁶), z PROW (1 249 osób¹⁵⁷) i o dopłaty do materiału siewnego (1 754 osób¹⁵⁸). Doradcy ŚODR dokumentowali realizację ww. zadań, poprzez wpisy do ESSPD, w którym odnotowywali m.in. rodzaj realizowanej usługi. Nieodpłatne porady indywidualne udzielane były przez ŚODR w zakresie nieunormowanym w obowiązujących cennikach świadczenia usług przez ŚODR¹⁵⁹ (tj. wykonywanie pomocy innej niż wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie i inne formy wsparcia, sporządzenie wniosków do działań PROW, opracowanie biznes planów do kredytów preferencyjnych i komercyjnych oraz wniosków o dofinansowanie budowy instalacji OZE). W kontrolowanym okresie stosunek zrealizowanych przez ŚODR ww. nieodpłatnych porad i konsultacji indywidualnych w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy do działalności odpłatnej ulegał stałemu zwiększaniu z 93,5% w 2016 r.¹⁶⁰ do 108,9% w 2017 r.¹⁶¹ i 132,8% w 2018 r.¹⁶²

(akta kontroli str. 140, 401 i 405)

W ramach realizacji zadań w zakresie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenia i upowszechniania informacji rynkowych w tym zakresie (zadań określonych w art. 4 ust. 2 pkt 5 ustawy o jdr), ŚODR w badanych latach przeprowadził łącznie 475 monitoringów¹⁶³, 99 analiz¹⁶⁴, 406 konsultacji i wizyt¹⁶⁵ oraz 80 porad indywidualnych¹⁶⁶. W ramach tej działalności ŚODR prowadził analizy rynku artykułów rolno-spożywczych¹⁶⁷ i środków produkcji¹⁶⁸, poprzez przekazywanie do MRiRW, z częstotliwością raz na tydzień targowiskowych notowań zboża, warzyw i owoców okresowych oraz do CDR cen nawozów mineralnych z częstotliwością raz na miesiąc w pierwszej połowie roku, a następnie raz na kwartał. Ww. analizy ŚODR gromadził w wersjach elektronicznych i udostępniał (raz w tygodniu) na swojej stronie internetowej oraz jako analizę cen (porównanie z cenami z roku poprzedniego) w wydawanym miesięczniku. W badanym okresie ŚODR nie wykonywał analiz dot. przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej oraz funkcjonowania gospodarstw rolnych.

(akta kontroli str. 140 i 435-438)

¹⁵⁶ W tym: w 2016 r. 20 519 wniosków, w 2017 r. 20 014 wniosków i w 2018 r. 15 508 wniosków (ilość wniosków odpowiadała ilości osobom którym ŚODR udzielił pomocy).

¹⁵⁷ W tym: w 2016 r. 694 wniosków, w 2017 r. 216 wniosków i w 2018 r. 339 wniosków (ilość wniosków odpowiadała ilości osobom którym ŚODR udzielił pomocy).

¹⁵⁸ W tym: w 2016 r. 405 wniosków, w 2017 r. 644 wniosków i w 2018 r. 705 wniosków (ilość wniosków odpowiadała ilości osobom którym ŚODR udzielił pomocy).

¹⁵⁹ Wprowadzonych zarządzeniami Dyrektora: Nr 5/2015 z 20 marca 2015 r., Nr 4/2016 z 3 marca 2016 r., Nr 10/2017 z 31 marca 2017 r. i Nr 2/2018 z 8 stycznia 2018 r. ze zmianą wprowadzoną zarządzeniem Nr 18/2018 z 6 kwietnia 2018 r.

¹⁶⁰ Odpowiednio: 20 223 przypadków pomocy nieodpłatnej i 21 618 przypadków pomocy odpłatnej.

¹⁶¹ Odpowiednio: 22 736 przypadków pomocy nieodpłatnej i 20 875 przypadków pomocy odpłatnej.

¹⁶² Odpowiednio: 22 105 przypadków pomocy nieodpłatnej i 16 647 przypadków pomocy odpłatnej.

¹⁶³ W tym: 212 w 2016 r., 130 w 2017 r. i 133 w 2018 r.

¹⁶⁴ Po 33 analizy w każdym z badanych lat.

¹⁶⁵ Wszystkie w 2016 r.

¹⁶⁶ Po 40 w latach 2017-2018.

¹⁶⁷ Cen sprzedaży zbóż na targowiskach oraz cen skupu żywności.

¹⁶⁸ Nawozów mineralnych i pasz.

- 1.8 W kontrolowanym okresie ŚODR z realizacji odpłatnych usług (wymienionych w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr) uzyskał następujące przychody:
- a) z tytułu prowadzenia ksiąg rachunkowych i dokumentacji niezbędnej w rachunkowości: 609,5 tys. zł w 2016 r., 667,8 tys. zł w 2017 r. i 688,7 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio 5,2%, 5,3% i 5,2% przychodów ŚODR w tych latach,
 - b) z prowadzenia działalności wydawniczej i poligraficznej: 101,3 tys. zł w 2016 r., 90,9 tys. zł w 2017 r. i 68,2 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 0,9%, 0,7% i 0,5% przychodów ŚODR w tych latach,
 - c) z prowadzenia działalności hotelarskiej: 335,9 tys. zł w 2016 r., 549,1 tys. zł w 2017 r. i 596,8 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio 2,9%, 4,4% i 4,5% przychodów ŚODR w tych latach,
 - d) prowadzenia szkoleń niezwiązanych z realizacją zadań obowiązkowych: 179,6 tys. zł w 2016 r., 123,0 tys. zł w 2017 r. i 219,2 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio 1,5%, 1,0% i 1,6% przychodów ŚODR w tych latach, w tym ŚODR w badanym okresie przeprowadził: 143 szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin¹⁶⁹ (z tytułu których uzyskał przychody w łącznej kwocie 336,5 tys. zł), 19 szkoleń z zakresu obrotu środkami ochrony roślin¹⁷⁰ (z tytułu, których uzyskał przychody w łącznej kwocie 72,6 tys. zł) oraz jedno szkolenie (w 2018 r.) z integrowania produkcji¹⁷¹ (z tytułu, którego uzyskał przychody w kwocie 3,2 tys. zł),
 - e) organizacji targów, wystaw, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą oraz produkty i wyroby przetwórstwa rolno-spożywczego: 407,0 tys. zł, 496,6 tys. zł i 497,2 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 3,5%, 3,9% i 3,7% przychodów ŚODR w tych latach,
 - f) sporządzania biznes planów i innych opracowań ekonomicznych: 9,3 tys. zł w 2016 r., 17,0 tys. zł w 2017 r. i 4,0 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio 0,2%, 0,1% i 0,03% przychodów ŚODR w tych latach,
 - g) sporządzenia lub wypełnienia wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych i zagranicznych: 1 301,3 tys. zł, 1 076,4 tys. zł i 1 452,6 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 11,1%, 8,5% i 10,9% przychodów ŚODR w tych latach,
 - h) z tytułu atestacji opryskiwaczy: 23,7 tys. zł w 2016 r., 12,4 tys. zł w 2017 r. i 18,9 tys. zł w 2018 r., co stanowiło odpowiednio od 0,01 do 0,02% przychodów ŚODR w tych latach.

(akta kontroli str. 403 i 406)

Szkolenia niezwiązane z realizacją zadań obowiązkowych w zakresie stosowania środków ochrony roślin oraz integrowanej produkcji roślinnej, ŚODR realizował na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin¹⁷², w którym ustalono m.in.

¹⁶⁹ Z czego 33 w 2016 r., w których uczestniczyło 718 osób, 37 w 2017 r. w których uczestniczyło 760 osób i 73 w 2018 r., w których uczestniczyło 1 883 osoby.

¹⁷⁰ Z czego dziewięć w 2016 r., w których uczestniczyło 112 osób, trzy w 2017 r., w których uczestniczyło 62 osoby oraz siedem w 2018 r., w których uczestniczyło 112 osób.

¹⁷¹ W którym uczestniczyło 21 osób.

¹⁷² Dz. U. z 2013 r., poz. 554., zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie szkoleń w zakresie ochrony roślin”.

programy szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin (w zał. nr 2 do ww. zarządzenia) i w zakresie integrowanej produkcji (w zał. nr 4 do ww. zarządzenia). W programach tych ujęte były głównie zagadnienia dot. prawidłowego stosowania środków ochrony roślin, zapobiegania występowania organizmów szkodliwych oraz utrzymywania warunków upraw zapewniających zmniejszenie udziału środków chemicznych w ochronie roślin. W programach tych nie poruszano problemów stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli czy przetwórstwa rolno– spożywczego oraz rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno–ekonomicznych gospodarstw.

(akta kontroli str. 492-494)

Wysokość wynagrodzeń pobieranych przez ŚODR w kontrolowanych latach, za zadania wykonywane odpłatnie określona była w pięciu obowiązujących w kontrolowanym okresie cennikach usług¹⁷³, wprowadzonych przez dyrektorów ŚODR¹⁷⁴. Wszystkie zmiany w wysokości wynagrodzeń pobieranych przez ŚODR za zadania wykonywane odpłatnie, wynikające z ww. cenników, zaopiniowane zostały pozytywnie przez Radę Społeczną¹⁷⁵ oraz zatwierdzone zostały przez Zarząd Województwa Śląskiego¹⁷⁶ i MRiRW¹⁷⁷.

W ww. cennikach ustalono ceny świadczonych przez ŚODR usług w zakresie:

- 1) Usług doradczych dot.:
 - wypełniania wspólnego wniosku o dopłaty bezpośrednie i inne formy wsparcia,
 - przygotowania planów wraz z wnioskami do działań PROW i innych programów pomocowych,
 - opracowania biznes planu do kredytów preferencyjnych i komercyjnych,
 - wykonywania planów z zakresu ekologicznego gospodarowania – w cenniku obowiązującym do 2 marca 2016 r.,
 - wykonywania audytów energetycznych na potrzeby Urzędu Regulacji Energetyki (URE) – w cennikach obowiązujących do 2 kwietnia 2017 r.,
 - przygotowanie wniosków do URE,
 - wykonanie audytu opłacalności budowy instalacji OZE,
 - przygotowanie wniosku o dofinansowanie budowy instalacji OZE
 - przygotowania dokumentacji na potrzeby KOWR – w cennikach obowiązujących od 6 kwietnia 2018 r.
- 2) Ocen maszyn rolniczych.
- 3) Usług wydawniczych i poligraficznych.
- 4) Usług szkoleniowych, w tym m.in.:
 - szkoleń w zakresie środków ochrony roślin dla osób wykonujących zabiegi w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie,

¹⁷³ Zwanych dalej: „cennikami”.

¹⁷⁴ Zarządzeniami: Nr 5/15 z dnia 20 marca 2015 r. (cennik obowiązujący do 2 marca 2016 r.), Nr 4/2016 z dnia 3 marca 2016 r. (cennik obowiązujący od 3 marca 2016 r. do 2 kwietnia 2017 r.), Nr 10/2017 z dnia 31 marca 2017 r. (cennik obowiązujący od 3 kwietnia 2017 r. do 14 stycznia 2018 r.), Nr 2/2018 z 8 stycznia 2018 r. (cennik obowiązujący od 15 stycznia do 5 kwietnia 2018 r.) oraz Nr 18/2018 z 6 kwietnia 2018 r. (cennik obowiązujący od 6 kwietnia 2018 r.).

¹⁷⁵ Uchwałami: Nr 3/2015 z 24 lutego 2015 r., Nr 3/2016 z 18 lutego 2016 r., Nr 4/2017 z 23 lutego 2017 r., Nr 9/2017 z 28 listopada 2017 r. oraz Nr 2/2018 z 26 lutego 2018 r.

¹⁷⁶ Cenniki z lat 2015-2016 zatwierdzone odpowiednio uchwałami Nr 400/25/V/2015 z 19 marca 2015 r. i Nr 381/96/V/2016 z 1 marca 2016 r.

¹⁷⁷ Cenniki z lat 2017-2018 zatwierdzone odpowiednio pismami SAR.drw.6541.12.1.2017 z 29 marca 2017 r., SAR.drw.6541.12.2.2017 z 2 stycznia 2018 r. i SAR.drw.6541.12.1.2018 z 27 marca 2018 r.

- szkoleń w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin (dawniej obrotu i konfekcjonowania),
 - szkoleń z integrowanej produkcji roślin.
- 5) Organizacji wystaw, targów, imprez związanych z promocją regionu, gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych.
 - 6) Udostępnienia pomieszczeń i innych składników majątkowych – w cennikach obowiązujących od 3 marca 2016 r.
 - 7) Usług hotelarskich i gastronomicznych - w cennikach obowiązujących od 3 marca 2016 r.
 - 8) Pozostałych usług (rozliczania podatku VAT dla rolników, sprzedaży produktów rolnych z własnego pola, wystawianie duplikatów zaświadczeń potwierdzających kwalifikacje rolnicze, dzierżawy gruntów rolnych) - w cennikach obowiązujących od 3 marca 2016 r.

We wszystkich ww. zarządzeniach dyrektorów ŚODR zatwierdzających te cenniki (w paragrafach 2) wskazano, że cenniki te zostaną podane do wiadomości w siedzibach ŚODR i wszystkich jej komórkach organizacyjnych.

(akta kontroli str. 49-126)

Dyrektor ŚODR oraz jego zastępca (której podlegały sprawy dot. gospodarowania składnikami majątkowymi, hotelarskimi i gastronomicznymi) wyjaśnili, że ceny pozostałych usług ŚODR (rozliczania podatku VAT dla rolników, sprzedaży produktów rolnych z własnego pola, wystawianie duplikatów zaświadczeń potwierdzających kwalifikacje rolnicze, dzierżawy gruntów rolnych) przed 3 marca 2016 r. ustalano na podstawie kalkulacji kosztów wykonania tych usług (czasu pracy pracownika, zużytych materiałów, kosztów druku), cen konkurencyjnych podmiotów oraz cen w innych ośrodkach doradztwa rolniczego. Natomiast przed ww. datą ceny za usługi hotelarskie, gastronomiczne oraz udostępniania lokali ustalane były na podstawie rozeznania okolicznego rynku usług w tym zakresie.

(akta kontroli str. 495-504)

1.9 W kontrolowanym okresie do ŚODR wpłynęła jedna skarga (w 2016 r.) na działalność ŚODR, która dotyczyła złego wypełnienia przez pracownika PZDR Gliwice wniosków o przyznanie płatności obszarowej w latach 2015-2016. Wg załączonych do tej skargi wezwań Biura Powiatowego ARiMR w Pyskowicach o uzupełnienie ww. wniosków: w 2015 r. stwierdzono w złożonym wniosku łącznie 11 braków (w tym brak podpisu wnioskodawcy na wniosku i pięciu załączników graficznych oraz niekompletności tych pięciu załączników graficznych), a w 2016 r. w trzech kolumnach sekcji VII wniosku brak było wymaganych danych. Ówczesna Zastępca Dyrektora ŚODR uznała ww. skargę w całości za niezasadną, pomimo pisemnych wyjaśnień Kierownika PZDR w Gliwicach, który przyznał, że mogło dojść do przeoczenia w sposobie wypełnienia wniosku będącego przedmiotem skargi z 2016 r. Ówczesna Zastępca Dyrektora wyjaśniła m.in., że uznała ww. skargę za niezasadną, ponieważ osoba składająca skargę poinformowana została o możliwości skontaktowania się z doradcą celem poprawienia wniosku na 2016 r., a w przypadku wniosku na 2015 r. – brak było na wniosku i na pięciu załącznikach graficznych podpisów wnioskodawcy, co należało do wyłącznych kompetencji tej osoby. Wg informacji Śląskiego Oddziału Regionalnego ARiMR ww. skarżąca w 2016 r. uzupełniła wniosek o płatność (w kwietniu 2016 r.) i ją otrzymała.

(akta kontroli str. 7-14 i 331-337)

1.10 Na dzień 29 marca 2019 r. spośród 118 doradców zatrudnionych w ŚODR 113, co stanowiło 96 % wszystkich doradców, legitymowało się wykształceniem

wyższym¹⁷⁸, w tym 22 doradców miało ukończone dodatkowo od jednego do trzech kierunków studiów podyplomowych¹⁷⁹, a trzech doradców było w trakcie takich studiów¹⁸⁰. Pozostałych pięciu doradców posiadało wykształcenie średnie¹⁸¹, w tym jeden z nich uzupełniał wykształcenie i studiował na kierunku Ochrona środowiska.

Analiza dokumentacji 20 wylosowanych doradców rolniczych wykazała, że wszyscy spełniali warunki określone w art. 51 ust. 1 – ust. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW na lata 2014-2020¹⁸², tj. nabyły uprawnienia Doradcy rolniczego i zostały wpisane na listę doradców rolniczych prowadzoną przez Dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie¹⁸³ i umieszczonych na stronie internetowej CDR¹⁸⁴. Ww. osoby spełniały wymogi określone w art. 51 ust. 5 ww. ustawy, w tym m.in. nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe [art. 51 ust. 5, pkt 1], ukończyły szkolenie z danego zakresu doradzania, przeprowadzone przez CDR [art. 51 ust 5, pkt 2, lit a], 3) zdały egzamin, przeprowadzony przez Dyrektora CDR [art. 51 ust. 5, pkt 3, lit a]. Ww. legitymowali się wykształceniem wyższym, określonym w art. 51 ust. 5 pkt 4, lit. a, w związku z art. 51 ust. 6 pkt 1¹⁸⁵. Staż ww. doradców rolniczych wynosił od 1 roku do 36 lat.

(akta kontroli str. 221-228, 463-467, 468-471)

W latach 2016-2018 113 doradców ŚODR, spośród 118 (co stanowiło 96 %) uczestniczyło ogółem w 751 specjalistycznych szkoleniach związanych z realizowanymi zadaniami. Ww. pracownicy odbyli w tym okresie od 1 do 17 szkoleń. Pozostałych pięciu doradców nie brało udziału w szkoleniach ze względu na niski staż pracy [3] i przebywanie na urlopie wychowawczym [2].

(akta kontroli str. 463-467, 468-470)

Dyrektor ŚODR wyjaśnił, że „W latach 2016-2018 corocznie była przeprowadzana analiza potrzeb szkoleniowych dla doradców. Zostało to przeprowadzone poprzez rozesłanie na przełomie września i października przesyłanych z CDR „Zestawień potrzeb szkoleniowych ODR” (w postaci tabeli z wyszczególnionymi szkoleniami podzielonymi na poszczególne tematy branżowe) do Kierowników Działów i Kierowników PZDR. Weryfikowali oni ze swoimi pracownikami zakres potrzeb merytorycznych w dziale i w terenie i na tej podstawie ustalali ile osób i w jakich szkoleniach branżowych zamierza uczestniczyć. Analiza ta nie jest sporządzana w formie pisemnej. Prowadzona jest podczas dyskusji, której efektem jest

¹⁷⁸ W tym kierunki: Rolnictwo [36 osób]; Ekonomika rolnictwa [4]; Mechanizacja rolnictwa [2]; Technika rolnicza i leśna [1]; Zootechnika [25]; Ogrodnictwo [14]; Ochrona środowiska [5]; Inżynieria środowiska [4] i inne kierunki takie jak: Biologia [2]; Biologia i ochrona środowiska [1]; Biotechnologia roślin [1]; Ekonomia [2]; Pedagogika [1]; Socjologia [1]; Zarządzanie [2]; Zarządzanie i marketing [3]; Ekonomia gospodarki żywnościowej [1]; Zarządzanie gospodarką żywnościową [1]; Inżynieria produkcji, logistyka [1]; Rybactwo i ochrona środowiska wodnego [1]; Zarządzanie w agrobiznesie [1]; Inżynieria środowiska w przemyśle [1]; Inżynieria materiałowa [1]; Turystyka; administracja europejska [1]; Metalurgia (zarządzanie inżynierskie) [1].

¹⁷⁹ Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich [14]; Rolnictwo [2]; Integrowana ochrona roślin [2]; Współczesna Ochrona Roślin [1]; Zarządzanie projektem europejskim [1]; Zarządzanie finansami publicznymi [1]; Rachunkowość [1]; Technologie Integrowanej Produkcji Roślinnej [1]; Organizacja Agroturystyki [1].

¹⁸⁰ Wszyscy na kierunku: Rolnictwo-ogrodnictwo.

¹⁸¹ Średnie rolnicze [2]; - technik ekonomik [1]; technik rolnik [1]; technik mechanik maszyn rolniczych [1].

¹⁸² Dz. U. z 2018 r., poz. 627 ze zm.

¹⁸³ Zwany dalej „CDR”.

¹⁸⁴ <https://doradca.cdr.gov.pl/>.

¹⁸⁵ Trzynastu Doradców legitymowało się wykształceniem wyższym w kierunku rolniczym, dwóch w kierunku ogrodnictwa, dwóch w kierunku zootechniki i jeden w kierunku ekonomii rolnictwa. Dwóch doradców ukończyło studia na Akademii Rolniczej w Krakowie i Poznaniu w kierunkach zarządzanie i marketing w gospodarce żywnościowej oraz ekonomii gospodarki żywnościowej obejmujące przedmioty z dziedziny nauk rolniczych i uzyskały 60 pkt ECTS (Europejski System Transferu Punktów) uprawniające po spełnieniu innych wymogów do wpisu na listę Doradców Rolniczych.

przygotowanie ww. „zestawienia potrzeb ODR”. Imienne zgłoszenia na konkretne szkolenia są przesyłane do ŚODR, gdzie weryfikowana jest ich zasadność i potrzeba przez kierowników działów merytorycznych oraz Dyrekcję ŚODR.”

Spośród 86 ankietowanych¹⁸⁶ doradców ŚODR, 85 (99 %) osób potwierdziło, że pracodawca zapewnił im możliwość uczestniczenia w szkoleniach wspierających rozwój zawodowy w zakresie doradztwa rolniczego¹⁸⁷. Na pytanie czy szkolenia z zakresu doradztwa rolniczego były obligatoryjne 70 doradców (80 %) spośród 88 ankietowanych odpowiedziało, że tak a 18 ankietowanych (20 %), że nie.

Spośród 88 ankietowanych, 72 (82 %) doradców potwierdziło, że przed zorganizowaniem szkoleń prowadzono rozpoznanie potrzeb w tym zakresie poprzez m.in. przesyłanie (e-mail) pracownikom corocznie listy szkoleń i umożliwienie wyboru danego szkolenia, sygnalizowania tematów (w tym własnych propozycji), w jakich chcieli uczestniczyć, bądź zgłaszania chęci uczestnictwa w szkoleniach, które ukazują się w dziale metodyki, ww. wskazywali również, że podczas odbywanych szkoleń w ankietach wskazywali na możliwość zaproponowania tematyki szkoleń. W 16 przypadkach (18 %) ankietowani stwierdzili, że przed zorganizowaniem szkoleń nie prowadzono rozpoznania potrzeb w tym zakresie.

Ankietowani wskazali, że w macierzystej jednostce były opracowywane roczne, kwartalne, miesięczne i inne plany szkoleń, tj. w kolejnych latach objętych kontrolą odpowiednio 73 ankietowanych (63 %), 14 (12 %), 28 (24 %) i 1 (1 %). Spośród 88 ankietowanych, 77 (87 %) Doradców poinformowało, że w przeważającej większości szkolenia przeprowadzało CDR, a 11 (12 %) osób, że było przeprowadzane przez podmioty zewnętrzne.

Jako bardzo przydatne wartościowe pod względem przydatności w pracy doradczej i przekazywanych informacji na ocenę 5¹⁸⁸ szkolenia oceniło 14 (24 %) Doradców spośród 58 ankietowanych, na ocenę 4 - 32 (55 %) ankietowanych, na ocenę 3 - 11 (19 %) ankietowanych i na ocenę 1 - 1 ankietowany (2 %).

Na pytanie, czy treści i metody przeprowadzenia szkoleń były adekwatne do Państwa potrzeb w zakresie doradztwa rolniczego 81 doradców (93 %) spośród 87 ankietowanych odpowiedziało, że tak a 6 ankietowanych (7 %), że nie.

(akta kontroli str. 483-485, 486-491)

1.11 Wg wiedzy Dyrektora ŚODR na terenie województwa śląskiego w latach 2016-2018 w obszarze doradztwa rolniczego działały co najmniej cztery podmioty prywatne świadczące usługi konkurencyjne¹⁸⁹ (poza podmiotami jednoosobowymi), świadczące głównie usługi obejmujące: obsługę wniosków inwestycyjnych

¹⁸⁶ Ankiety rozesłano do wszystkich Doradców, zwrotnie otrzymano 89 wypełnionych w różnym stopniu ankiet.

¹⁸⁷ Spośród 89 ankietowanych, 75 osób (84 %) potwierdziło, że pracodawca zapewnił im możliwość uczestniczenia w szkoleniach wspierających rozwój zawodowy, w zakresie obowiązujących przepisów prawa a 15 osób (16 %) wyraziło zdanie przeciwne; 81 osób (91 %) potwierdziło, że pracodawca zapewnił szkolenia w zakresie metodyki prowadzenia pracy doradczej, 8 (9 %) osób wyraziło przeciwne zdanie; 84 osoby (94 %) potwierdziły, że pracodawca zapewnił szkolenia w zakresie ochrony danych osobowych, 5 (6 %) osób wyraziło przeciwne zdanie; 76 osób (85 %) potwierdziło, że pracodawca zapewnił szkolenia w zakresie wykorzystania narzędzi informatycznych w pracy doradczej, 13 osób (15 %) wyraziło przeciwne zdanie. Ww. potwierdzili w złożonych ankietach udział w ok. 283 szkoleniach. Wśród największej liczby odbytych szkoleń ankietowani wymienili m.in.: E-wniosek plus; Aplikacja e-wniosek; Wypełnianie wniosków obszarowych (e-wniosek) [66]; Wdrażanie PROW 2014-2020 (dopłaty bezpośrednie, zmiany w dopłatach obszarowych, modernizacja gospodarstw rolnych i inne działania) [21]; Wdrażanie dyrektywy azotanowej [19]; Obowiązkowe doradca rolniczy [17]; Uzupełniające doradca rolniczy [16]; Technologia produkcji roślinnej, zwierzęcej i ogrodniczej, produkcji ekologicznej [13]; Doradzanie prowadzone przez doradców rolniczych, zasady doradztwa; Rozwój osobisty zasady prowadzenia wykładów, współpracy z rolnikami itp. [10].

¹⁸⁸ W skali 1 – 5: 1-nieprzydatne, 5-bardzo przydatne.

¹⁸⁹ Tj. firmy: Avena Doradztwo działająca na terenie Powiatu Żywieckiego (świadcząca usługi rolnośrodowiskowe, w tym opracowywanie planów rolnośrodowiskowych i ekspertyzy przyrodniczych), Agrofunt z Raciborza, Star-Consulting z Krzyżanowic i Ekspert działająca na terenie Powiatu Kłobuckiego.

z programów PROW i wniosków o dopłaty bezpośrednie oraz pomoc w sporządzaniu biznesplanów, kursy chemizacyjne i atestację opryskiwaczy. Wg wyjaśnień Dyrektora podmioty w dużym stopniu stanowią konkurencję dla sektora publicznego w zakresie działalności komercyjnej, dzięki: elastycznym godzinom pracy, dysponowaniem samochodami terenowymi (ułatwiającymi kontakt bezpośredni z rolnikami). Jednakże wg tych wyjaśnień problemem w funkcjonowaniu tych podmiotów jest błędne lub niedbałe sporządzanie przez nie wniosków inwestycyjnych lub obszarowych, skutkujące problemami rolników z uzyskiwaniem takiej pomocy (a w efekcie tego poszukiwaniem pomocy w takich przypadkach u doradców ŚODR). Celem zapobieżenia wykonywania usług na rzecz ww. podmiotów przez pracowników ŚODR, Dyrektor wymagał zawierania przez nich z ŚODR umów o zakazie konkurencji (opisanych w pkt 2.5 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 329-330 i 353-354)

Spośród 80 ankietowanych, 29 osób (36 %) posiadało wiedzę na temat podmiotów prywatnych działających w sferze publicznego doradztwa rolniczego, a 51 osób (64 %) nie posiadało takiej wiedzy. Spośród 65 ankietowanych, 40 osób (62 %) nie wiedziało ile ww. podmiotów działało na terenie województwa, a 25 osób (38 %) wskazało na kilka lub kilkanaście takich podmiotów. Spośród 59 ankietowanych, 20 osób (34 %) wskazało, że te podmioty stanowiły zagrożenie dla publicznego sektora doradztwa rolniczego, a 39 osób (66 %) nie widziało takiego zagrożenia.

(akta kontroli str. 486-491)

1.13. Kontrola dwóch wybranych PZDR (spośród 18 funkcjonujących w ramach ŚODR) w Częstochowie (największego pod względem liczby zatrudnionych doradców) i w Będzinie (jednego z najmniejszych pod względem liczby zatrudnionych doradców) wykazała m.in., że w kontrolowanym okresie spośród zadań obowiązkowych określonych w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr: PZDR Częstochowa realizował zadania określone w pkt 1-4 i 7-11, a PZDR Będzin w pkt 1-2, 4-5, 7-9 i 11. W szczególności w latach 2016-2018 ww. PZDR:

- PZDR Częstochowa przeprowadził łącznie 262 szkoleń¹⁹⁰ (w dziewięciu zakresach w roku 2016, w 8 zakresach w 2017 r. i w 10 zakresach w 2018 r.)¹⁹¹, a PZDR Będzin 139 szkoleń¹⁹² (w dwóch zakresach w 2016 r., w pięciu zakresach w 2017 r. i czterech zakresach w 2018 r.)¹⁹³,
- PZDR Częstochowa udzielił łącznie pomocy¹⁹⁴ w 8 189 przypadkach, a PZDR Będzin udzielił pomocy¹⁹⁵ rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w 1 666 przypadkach w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej jej do uzyskania (zadanie określone w (art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa przeprowadził 4 907 działań¹⁹⁶, a PZDR Będzin 2 364 działań¹⁹⁷ w upowszechnianiu metod produkcji rolnej i stylu życia przyjaznego dla środowiska (art.4 ust. 2 pkt 7 ustawy o jdr),

¹⁹⁰ W tym: 106 w 2016, 79 w 2017 i 77 w 2018 r.

¹⁹¹ Z czego najwięcej: 68 szkoleń (26,0% wszystkich) w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego (art.4 ust. 2 pkt 1 lit a ustawy o jdr) i 74 szkoleń (28,2% wszystkich) w zakresie ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszu UE lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (art.4 ust. 2 pkt. 1 lit g ustawy o jdr), a najmniej - tylko jedno szkolenie w zakresie rolnictwa ekologicznego w 2018 r. ((art.4 ust. 2 pkt 1 lit d ustawy o jdr).

¹⁹² W tym: 51 w 2016 r., 40 w 2017 r. i 48 w 2018 r.

¹⁹³ Z czego aż 107 szkoleń (tj. 80,0% wszystkich) w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego (art.4 ust. 2 pkt 1 lit a ustawy o jdr).

¹⁹⁴ W tym: 3 177 w 2016 r., 2 683 w 2017 r. i 2 329 w 2018 r.

¹⁹⁵ W tym: 568 w 2016 r., 555 w 2017 r. i 543 w 2018 r.

¹⁹⁶ W tym: 1 810 w 2016 r., 1 901 w 2017 r. i 1 196 w 2018 r.

- PZDR Częstochowa przeprowadził 2 764 działań¹⁹⁸ informacyjnych wspierających rozwój produkcji rolnej (art.4 ust. 2 pkt 2 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa przeprowadził 1 072 działań¹⁹⁹, a PZDR Będzin 350 działań²⁰⁰ na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego (art.4 ust. 2 pkt 8 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa współuczestniczył w 1 219 zadaniach²⁰¹ wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (art.4 ust. 2 pkt 10 ustawy o jdr), a PZDR Będzin nie prowadził działań w tym zakresie,
- PZDR Częstochowa wykonał 617²⁰², a PZDR Będzin wykonał 44²⁰³ analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych (art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa przeprowadził 450 działań²⁰⁴, a PZDR Będzin 134 działań²⁰⁵ upowszechnienia rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku (art.4 ust. 2 pkt 9 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa przeprowadził 31 działań²⁰⁶, a PZDR Będzin 265 działań²⁰⁷ w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich (art.4 ust. 2 pkt 3 ustawy o jdr),
- PZDR Częstochowa sporządził 14 (wszystkie w 2018 r.) analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji (art.4 ust. 2 pkt 5 ustawy o jdr).

Ww. zadania oba PZDR zrealizowały we współudziale z instytucjami wskazanymi w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 407-434)

Natomiast spośród zadań nieobowiązkowych (ustalonych w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr) w badanym okresie:

- PZDR Częstochowa prowadził księgi rachunkowe i dokumentację niezbędną w rachunkowości w gospodarstwach rolnych, z realizacji których osiągnął przychody w łącznej kwocie 138,7 tys. zł²⁰⁸, przeprowadził łącznie dziewięć szkoleń z realizacji których osiągnął 18,1 tys. zł przychodów²⁰⁹, sporządził 161 planów rolno-środowiskowych, z tytułu których zrealizował 99,6 tys. zł przychodów²¹⁰, wypełnił 6 581 wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o pomoc finansową z tytułu których uzyskał 687,4 tys. zł przychodów²¹¹ oraz w 2018 r. sporządził 38 ocen użyteczności maszyn rolniczych w wyniku czego uzyskał 4,2 tys. zł przychodów.

¹⁹⁷ W tym: 915 w 2016 r., 703 w 2016 r. i 746 w 2018 r.

¹⁹⁸ W tym: 612 w 2016 r., 1 104 w 2017 r. i 1 048 w 2018 r.

¹⁹⁹ W tym: 276 w 2016 r., 211 w 2017 r. i 585 w 2018 r.

²⁰⁰ W tym: w 2016 r. 30, w 2017 r. 162 i w 2018 r. 158.

²⁰¹ W tym: 426 w 2016 r., 291 w 2017 r. i 502 w 2018 r.

²⁰² W tym: 194 w 2016 r., 219 w 2017 r. i 2014 w 2018 r.

²⁰³ Wszystkie w 2016 r.

²⁰⁴ W tym: 116 w 2016 r., 179 w 2017 r. i 155 w 2018 r.

²⁰⁵ W tym: w 2016 r. 37, w 2017 r. 54 i w 2018 r. 43.

²⁰⁶ W tym: 13 w 2017 r. i 18 w 2018 r.

²⁰⁷ W tym: 101 w 2016 r., 84 w 2017 r. i 80 w 2018 r.

²⁰⁸ Odpowiednio: w 2016 r. zrealizował 20 takich zadań i osiągnął z tego tytułu 37,3 tys. zł przychodów, w 2017 r. 26 zadań i 53,3 tys. zł przychodu i w 2018 r. 24 zadań i 48,1 tys. zł przychodu.

²⁰⁹ W tym: cztery szkolenia w 2016 r. i przychód z tego tytułu w kwocie 9,2 tys. zł, dwa szkolenia w 2017 r. i przychód w kwocie 2,4 tys. zł oraz trzy szkolenia w 2018 r. i przychód w kwocie 6,5 tys. zł.

²¹⁰ W tym: 70 w 2016 r. i przychodów z tego tytułu w kwocie 46,0 tys. zł, 34 w 2017 r. i przychodów w kwocie 20,7 tys. zł oraz 48 w 2018 r. i przychodów z tego tytułu w kwocie 33,0 tys. zł.

²¹¹ W tym: 2 131 takich wniosków w 2016 r. w wyniku czego uzyskał 243,7 tys. zł przychodów, 2 242 takich wniosków w 2017 r. w wyniku czego uzyskał przychody w kwocie 172,2 tys. zł i 2 208 wniosków w 2018 r. w wyniku czego uzyskał przychody w kwocie 271,4 tys. zł.

- PZDR Będzin w 2018 r. prowadził księgi rachunkowe i dokumentację niezbędną w rachunkowości w gospodarstwach rolnych, z realizacji których osiągnął przychody w łącznej kwocie 14,9 tys. zł, wypełnił 2 341 wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o pomoc finansową, z tytułu których uzyskał przychody w kwocie 127,7 tys. zł²¹². W 2016 r. przeprowadził jedno szkolenie, z którego osiągnął przychód w kwocie 3,4 tys. zł i w latach 2016 i 2018 wydał 672 pozycje w ramach działalności wydawniczej, w wyniku której osiągnął przychody w łącznej kwocie 3,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 417-419 i 430-432)

Oba PZDR zrealizowały planowane zadania ustalone dla nich w RPD, za wyjątkiem:

- PZDR Częstochowa - założonej liczby: demonstracji w 2018 r. (wykonano 21 porad na 25 planowanych), porad w latach 2017-2018 (wykonano, odpowiednio: 5 216 i 4 363 porad na planowanych 5 629 i 4 570 porad), artykułów w całym okresie objętym kontrolą (opublikowano odpowiedni: cztery, trzy, i jeden artykuł, z zaplanowanych odpowiednio: pięciu, czterech i pięciu), określeń wielkości ekonomicznych gospodarstw w 2018 r. (zrealizowano 41 takich zadań na planowanych 100), zorganizowanych targów i wystaw w 2016 i 2018 r. (zorganizowano odpowiednio siedem i cztery takie imprezy, na planowanych osiem i sześć) oraz liczby konkursów w 2017 r. (zorganizowano siedem na 11 planowanych). Kierownik PZDR Częstochowa wyjaśnił, że ww. niewykonanie planowanej liczby zadań spowodowane było: brakiem zgody rolników na przeprowadzenie zaplanowanych demonstracji w ich gospodarstwach rolnych (w takich przypadkach w zamian przeprowadzano dodatkowe szkolenia wyjazdowe), mniejszym zapotrzebowaniem rolników na porady (przy równocześnie zwiększonej liczbie naborów na zadania z PROW), rezygnacją samorządów z przeprowadzenia planowanych wspólnych targów i wystaw oraz mniejszym zapotrzebowaniem na planowaną liczbę artykułów.
- PZDR Będzin - założonej liczby: demonstracji w 2018 r. (nie zrealizowano żadnej z pięciu planowanych), konferencji w 2018 r. (nie zrealizowano żadnej z sześciu planowanych), opublikowanych news'ów w całym kontrolowanym okresie (wydano odpowiednio: 61, 44 i 34 news'y na planowane odpowiednio: 67, 50 i 51), napisanych artykułów w 2018 r. (napisano 22 na 23 planowane) oraz liczby tygodniowych zestawień cen w 2017 r. (sporządzono 86 na 89 planowanych) oraz w zakresie zadań nieobowiązkowych – sporządzenie 600 wniosków obszarowych (sporządzono jedynie 478 takich wniosków). Kierownik PZDR Będzin wyjaśnił, że ww. niewykonanie planowanej liczby zadań spowodowane było: brakiem zgody rolników na przeprowadzenie zaplanowanych demonstracji w ich gospodarstwach rolnych oraz mniejszym zapotrzebowaniem rolników na konferencję (w takich przypadkach w zamian przeprowadzano dodatkowe szkolenia wyjazdowe), większą liczbą napisanych artykułów zamiast news'ów, wypadającymi świętami i dniami wolnymi w przypadku sporządzenia mniejszej liczby zestawień cen, wprowadzeniem przez ARiMR oświadczeń o braku zmian we wnioskach na 2018 r. w stosunku do 2017 r., co spowodowało mniejszą liczbę wniosków obszarowych.

(akta kontroli str. 408, 422-423 i 443-444)

Jak wyjaśnili kierownicy ww. dwóch PZDR planowanie zadań (w tym szkoleń) odbywało się na podstawie priorytetów kierunków działań doradczych przygotowanych przez MRiRW (od 2017 r.) oraz wniosków zainteresowanych

²¹² W tym: 897 wniosków w 2016 r. w wyniku czego uzyskał 35,4 tys. zł przychodów, 950 wniosków w 2017 r. w wyniku czego uzyskał 43,3 tys. zł przychodów oraz 494 wnioski w 2018 r. w wyniku czego uzyskał 49,0 tys. zł przychodów.

(w tym działań²¹³ wynikających ze zobowiązań beneficjentów oraz zgłaszanych potrzeb rolników²¹⁴). W przypadku 14 szkoleń zrealizowanych przez PZDR Częstochowa²¹⁵ przeprowadzono badania ankietowe, w których uczestnicy oceniali ich poziom merytoryczny i organizację oraz mogli zgłaszać ewentualne uwagi. Wg wyjaśnień Kierownika PZDR Częstochowa, uczestnicy szkoleń pozytywnie oceniali prowadzone szkolenia, a wynik ww. ankiet wykorzystywany był do korygowania zmian w organizacji i tematyce szkoleń. W przypadku PZDR Będzin badanie poziomu satysfakcji uczestników przeprowadzonych szkoleń, następowało poprzez wysłuchanie ich ustnych opinii oraz ankiety ewaluacyjne (bez podania liczby przeprowadzonych takich ankiet), które były pozytywne.

(dowód: 408-409 i 423-425)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie. Powyższa ocena wynika z zapewnienia przez ŚODR, poprzez swoją organizację i kwalifikację zawodowe doradców, prawidłowego przygotowania i realizacji w badanym okresie rocznych programów działalności ŚODR w zakresie prowadzenia zadań ustawowych. W kontrolowanym okresie ŚODR samodzielnie realizował wszystkie zadania nieodpłatne przewidziane w ustawie o jdr, z uwzględnieniem przy ich planowaniu i realizacji: priorytetów wskazanych przez Ministra, głównych kierunków rozwoju obszarów wiejskich Województwa Śląskiego oraz potrzeb rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

OBSZAR

2. Organizacja i działania WODR w zakresie zapewnienia prawidłowego wykorzystania środków otrzymanych z budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach objętych kontrolą przychody ŚODR wyniosły, odpowiednio: 11 729,6 tys. zł, 12 544,2 tys. zł i 13 613,1 tys. zł, co stanowiło: 98,2%, 99,5% i 100,0% planu przychodów w tych latach²¹⁶. Główną pozycją przychodów ŚODR w kontrolowanych latach stanowiły dotacje z budżetu państwa w kwotach odpowiednio: 8 111,4 tys. zł²¹⁷ w 2016 r. (w tym: 7 791,0 tys. zł dotacji celowych²¹⁸ i 320,4 tys. zł²¹⁹ dotacji na finansowanie pomocy technicznej w ramach PROW 2014-2020), 8 655,9 tys. zł²²⁰ w 2017 r. (w tym: 8 334,5 tys. zł²²¹ dotacji celowych i 321,4 tys. zł²²² dotacji na finansowanie pomocy technicznej w ramach PROW 2014-2020) oraz 8 894,9 tys. zł²²³ w 2018 r. (w tym: 8 537,0 tys. zł²²⁴ dotacji celowych i 357,9 tys. zł²²⁵ dotacji na finansowanie pomocy technicznej w ramach

²¹³ W tym m. in.: „Premia dla młodych rolników”, „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

²¹⁴ W tym dot. m. in.: BHP w gospodarstwie rolnym, zasad integrowanej ochrony roślin, nowoczesnych metod w produkcji roślinnej i zwierzęcej, zarządzaniem gospodarstwem rolnym.

²¹⁵ W tym: pięciu w 2016 r., sześciu w 2017 r. i trzech w 2018 r.

²¹⁶ Odpowiednio: 11 956,0 tys. zł, 12 610,0 tys. zł i 13 610,0 tys. zł.

²¹⁷ Co stanowiło 98,6% planu – 8 226,0 tys. zł.

²¹⁸ 100% planu tych dotacji.

²¹⁹ Co stanowiło 73,6% planu – 435,0 tys. zł.

²²⁰ Co stanowiło 98,9% planu – 8 749,0 tys. zł.

²²¹ Co stanowiło 99,8% planu – 8 749,0 tys. zł.

²²² Co stanowiło 80,4% planu – 400,0 tys. zł.

²²³ Co stanowiło 99,8% planu – 8 912,0 tys. zł.

²²⁴ 100% planu tych dotacji w 2018 r.

²²⁵ Co stanowiło 95,4% planu – 375,0 tys. zł.

PROW 2014-2020). Przychody z działalności gospodarczej ŚODR w latach 2016-2018 wyniosły, odpowiednio: 3 016,0 tys. zł²²⁶, 3 192,6 tys. zł²²⁷ i 3 699,0 tys. zł²²⁸, co stanowiło odpowiednio: 25,7%, 25,5% i 27,2% przychodów ŚODR w tych latach. Ponadto w kontrolowanych latach ŚODR osiągnął przychody z tytułu: wykorzystania mienia w kwotach, odpowiednio: 426,3 tys. zł, 481,9 tys. zł i 577,4 tys. zł²²⁹, pozostałych przychodów w kwotach, odpowiednio: 119,4 tys. zł, 148,9 tys. zł i 371,7 tys. zł²³⁰ oraz odsetek w kwotach, odpowiednio: 56,5 tys. zł, 64,9 tys. zł i 70,1 tys. zł²³¹.

(akta kontroli str. 15)

2.2. W latach 2016-2018 Minister przyznał, a MRiRM przekazało ŚODR dotację w łącznej wysokości 28 981,0 tys. zł, w tym: 27 771,0 tys. zł²³² na wykonywanie zadań określonych w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr²³³ (z czego: 8 291,0 tys. zł²³⁴ w 2016 r., 9 590,0 tys. zł²³⁵ w 2017 r. i 9 890,0 tys. zł²³⁶ w 2018 r.) oraz 1 210 tys. zł²³⁷ na wykonywanie zadań określonych w art. 55 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w celu wsparcia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020²³⁸ w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich²³⁹ (z czego: 435,0 tys. zł²⁴⁰ w 2016 r., 400,0 tys. zł²⁴¹ w 2017 r. i 375,0 tys. zł²⁴² w 2018 r.). Ww. dotację ŚODR otrzymał w całości, z czego wykorzystał i rozliczył łącznie kwotę 28 750,2 tys. zł (tj. 99,2% przyznanych kontrolowanym okresie tych dotacji), w tym: 27 750,5 tys. zł²⁴³ na wykonywanie zadań określonych w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr (z czego: 8 289,3 tys. zł w 2016 r., 9 571,3 tys. zł w 2017 r. i 9 889,9 tys. zł w 2018 r.)²⁴⁴ i 999,7 tys. zł²⁴⁵ na wykonywanie zadań w zakresie

²²⁶ Co stanowiło 95,7% planu tych przychodów w 2016 r. – 3 150,0 tys. zł.

²²⁷ Co stanowiło 101,0% planu tych przychodów w 2017 r. – 3 160,0 tys. zł.

²²⁸ Co stanowiło 100% planu tych przychodów w 2018 r. – 3 700,0 tys. zł.

²²⁹ Co stanowiło odpowiednio: 3,6%, 3,8% i 4,2% przychodów ogółem osiągniętych przez ŚODR w latach 2016-2018.

²³⁰ Co stanowiło odpowiednio: 1,0%, 1,2% i 2,7% przychodów ogółem osiągniętych przez ŚODR w latach 2016-2018.

²³¹ Co stanowiło odpowiednio: 0,5% przychodów ogółem osiągniętych przez ŚODR w latach 2016-2018.

²³² Z czego 24 677,0 tys. zł na wydatki bieżące ŚODR związane z realizacją zadań oraz 3 094,0 tys. zł na wydatki majątkowe.

²³³ Zwaną dalej: „dotacją na realizację zadań ustawowych”.

²³⁴ Umową SAR/Drw-DC-WODR-12/2016 z 5 lutego 2016 r. (zmienioną trzema aneksami z 10 marca, 28 września i 29 grudnia 2016 r.), w tym na realizację zadań (wydatki bieżące) 7 791,0 tys. zł i na wydatki majątkowe 500,0 tys. zł.

²³⁵ Umową SAR/Drw-DC-WODR-12/2017 z 8 lutego 2017 r. (zmienioną dwoma aneksami z 28 września i 28 grudnia 2017 r.), w tym na realizację zadań (wydatki bieżące) 8 349,0 tys. zł i na wydatki majątkowe 1 241,0 tys. zł.

²³⁶ Umową SAR/Drw-DC-WODR-12/2018 z 27 lutego 2018 r. (zmienioną dwoma aneksami z 11 października i 31 grudnia 2018 r.), w tym na realizację zadań (wydatki bieżące) 8 537,0 tys. zł i na wydatki majątkowe 1 353,0 tys. zł.

²³⁷ Z czego 770,0 tys. zł finansowania unijnego i 440,0 tys. zł współfinansowania krajowego zadania.

²³⁸ Dz.U. z 2018 r., poz. 627 ze zm.

²³⁹ Zwanej dalej „realizację zadań w zakresie wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR”.

²⁴⁰ Umową nr PT-zks-540-12/2016 z 18 sierpnia 2016 r. (zmienionej aneksem z 29 grudnia 2016 r., w tym: 277,0 tys. zł finansowanie unijne zadania, a 158,0 tys. zł współfinansowanie krajowe zadania.

²⁴¹ Umową nr PT-zk-540-11/2017 z 14 lipca 2017 r. (zmienionej aneksem z 28 grudnia 2017 r., w tym: 255,0 tys. zł finansowanie unijne zadania, a 145,0 tys. zł współfinansowanie krajowe zadania.

²⁴² Umową nr PT-zk-073-14/2018 z 20 czerwca 2018 r. (zmienionej aneksem z 31 grudnia 2018 r., w tym: 238,0 tys. zł finansowanie unijne zadania, a 137,0 tys. zł współfinansowanie krajowe zadania.

²⁴³ Co stanowiło 99,9% kwoty tych dotacji w badanym okresie.

²⁴⁴ Co stanowiło odpowiednio: 100%, 99,8% i 100% przyznanych tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁴⁵ Co stanowiło 82,6% kwoty tych dotacji w badanym okresie.

wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR (z czego 320,4 tys. zł w 2016 r., 321,4 tys. zł w 2017 r. i 357,9 tys. zł w 2018 r.)²⁴⁶.

(akta kontroli str. 46-48)

Przyczynami niewykorzystania części z ww. dotacji na realizację zadań ustawowych były oszczędności przy realizacji wydatków majątkowych w łącznej kwocie 6,1 tys. zł (odpowiednio: w 2016 r. w kwocie 1,7 tys. zł²⁴⁷, w 2017 r. w łącznej kwocie 4,2 tys. zł²⁴⁸ oraz w 2018 r. 0,1 tys. zł²⁴⁹) i rezygnacja w 2017 r. z zakupu centrali telefonicznej, skutkującej niewykorzystaniem dotacji w kwocie 14,5 tys. zł. Natomiast przyczynami niewykorzystania dotacji na realizację zadań w zakresie wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR były:

- w 2016 r. w kwocie 114,6 tys. zł - nie zrealizowanie przez ŚODR dodatkowej operacji pn. *Rola innowacji w rolnictwie na przykładzie Holandii, działania sieci innowacji w Holandii i wizyty (wyjazdu studyjnego) w EPI-AGRI w Brukseli* (planowanej do realizacji w 2017 r.),

- w 2017 r. w kwocie 78,6 tys. zł - nie zrealizowanie przez partnera (Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolnego w Nakle) operacji pn. *Klub Innowacji Rolniczych – załączkiem powstania grup operacyjnych* (w wyniku nie zaakceptowania tej operacji na etapie oceny merytorycznej przez CDR w Brwinowie),

- w 2018 r. w kwocie 17,1 tys. zł – stanowiącej oszczędności wynikłe z realizacji Planu Operacyjnego (w tym brak kosztów związanych z wynagrodzeniem koordynatora tego programu w IV kwartale 2018 r. w związku z jego zwolnieniem).

(akta kontroli str. 127)

Zwrotu ww. niewykorzystanych części dotacji za lata 2016-2018 ŚODR dokonał w terminach przewidzianych ww. umowami, odpowiednio w dniach: 12 stycznia 2017 r. (dotacji otrzymanych w 2016 r.)²⁵⁰, 10 stycznia 2018 r. (dotacji otrzymanych w 2017 r.)²⁵¹ i 14 stycznia 2019 r. (dotacji otrzymanych w 2018 r.)²⁵². W 2016 r. ŚODR dokonał również zwrotu niewykorzystanej dotacji w 2015 r.²⁵³ w łącznej kwocie 0,5 tys. zł²⁵⁴

(akta kontroli str. 128-136)

2.3. Powyższe dotacje na realizację zadań ustawowych wykorzystane zostały przez ŚODR głównie na: wypłatę wynagrodzeń z pochodnymi (odpowiednio w kontrolowanych latach w kwotach: 7 002,0 tys. zł, 7 252,0 tys. zł i 7 225 tys. zł²⁵⁵), wydatki majątkowe (odpowiednio w kwotach: 498,0 tys. zł, 1 237,0 tys. zł i 1 353,0 tys. zł²⁵⁶), wydatki na materiały i energię (odpowiednio w kwotach:

²⁴⁶ Co stanowiło odpowiednio 73,7%, 80,4% i 95,4% przyznanych tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁴⁷ Oszczędności w trakcie realizacji zadania zakupu komputerów.

²⁴⁸ Oszczędności w trakcie realizacji zadania zakupu systemu alarmowego dla Oddziału w Bielsku –Białej – kwoty 2,7 tys. zł i realizacji termomodernizacji budynku magazynu w Mikołowie – kwoty 1,5 tys. zł.

²⁴⁹ Oszczędności w trakcie realizacji zadania budowy wiaty magazynowo -garażowej w siedzibie ŚODR w Częstochowie.

²⁵⁰ Zgodnie z §7 ust. 3 obu ww. umów, zobowiązujące ŚODR do zwrotu niewykorzystanych dotacji do 13 stycznia 2017 r.

²⁵¹ Zgodnie z §7 ust. 3 obu ww. umów, zobowiązujące ŚODR do zwrotu niewykorzystanych dotacji odpowiednio do 12 stycznia 2018 r. (umowa o dotację na realizację zadań określonych w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr) i do 15 stycznia 2018 r. (umowa na wykonywanie zadań w zakresie wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR).

²⁵² Zgodnie z §7 ust. 3 obu ww. umów, zobowiązujące ŚODR do zwrotu niewykorzystanych dotacji do 15 stycznia 2019 r.

²⁵³ Otrzymanej na podstawie umowy Nr SAR/Drw-DC-WODR-12/2015 z 28 stycznia 2015 r.

²⁵⁴ W dniach 14 stycznia 2016 r. i 9 lutego 2016 r. (po korekcie rozliczenia) w związku z nieprawidłowym rozliczeniem wydatków na zakup nowego serwera komputerowego.

²⁵⁵ Co stanowiło odpowiednio: 84,5%, 75,8% i 73,1% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁵⁶ Co stanowiło odpowiednio: 6,0%, 12,9% i 13,7% tych dotacji w latach 2016-2018.

120,0 tys. zł, 275,0 tys. zł i 512,0 tys. zł²⁵⁷), podróże służbowe (odpowiednio w kwotach: 212,0 tys. zł, 226,0 tys. zł i 236,0 tys. zł²⁵⁸), usługi obce (odpowiednio w kwotach: 202,0 tys. zł, 267,0 tys. zł i 260,0 tys. zł²⁵⁹) oraz pozostałe wydatki (odpowiednio w kwotach: 255,0 tys. zł, 314,0 tys. zł i 304,0 tys. zł²⁶⁰). Natomiast ww. dotacje na realizację zadań w zakresie wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR, ŚODR wydatkował na: wynagrodzenia z pochodnymi (odpowiednio w kwotach: 126,0 tys. zł, 133,0 tys. zł i 130,0 tys. zł²⁶¹), usługi obce (odpowiednio w kwotach: 142,0 tys. zł, 176,0 tys. zł i 217,0 tys. zł²⁶²), materiały i energię (odpowiednio w kwotach: 44,0 tys. zł, 10,0 tys. zł i 9,0 tys. zł), podróże służbowe (w kwotach odpowiednio: 3,0 tys. zł, 1,0 tys. zł i 2,0 tys. zł) oraz pozostałe wydatki (w latach 2016-2017 w kwotach: 5,0 tys. zł i 1,0 tys. zł).

(akta kontroli str. 46-48, 367)

Badania wydatków z ww. dotacji na realizację zadań ustawowych w łącznej kwocie 4 489,2 tys. zł (stanowiącej 16,2% wykorzystanych kwot tych dotacji z lat objętych kontrolą)²⁶³, obejmujących wydatki majątkowe w łącznej kwocie 3 088,0 tys. zł²⁶⁴ przeznaczone zostały na sfinansowanie planowanych inwestycji²⁶⁵ i zakupów inwestycyjnych²⁶⁶ oraz usług obcych i pozostałych kosztów²⁶⁷.

(akta kontroli str. 445-460)

Badania wydatków z ww. dotacji na realizację zadań w zakresie wspierania obszarów wiejskich w ramach SIR w łącznej kwocie 532,3 tys. zł (stanowiącej 53,2% kwot tych dotacji z lata 2016-2018)²⁶⁸, obejmujące wydatki na usługi obce i pozostałe koszty²⁶⁹. W ramach tych dotacji ŚODR wydatkował z tytułu organizacji

²⁵⁷ Co stanowiło odpowiednio: 1,4%, 2,8% i 5,21% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁵⁸ Co stanowiło odpowiednio: 2,6%, 2,4% i 2,4% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁵⁹ Co stanowiło odpowiednio: 2,4%, 2,8% i 2,6% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁶⁰ Co stanowiło odpowiednio: 3,1%, 3,3% i 3,1% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁶¹ Co stanowiło odpowiednio: 39,4%, 41,4% i 36,3% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁶² Co stanowiło odpowiednio: 44,4%, 54,8% i 60,6% tych dotacji w latach 2016-2018.

²⁶³ W tym: z 2016 r. kwoty 896,1 tys. zł (co stanowiło 10,8% kwoty tej dotacji w 2016 r.), z 2017 r. kwoty 1 751,6 tys. zł (co stanowiło 18,3% kwoty tej dotacji w 2017 r.) i z 2018 r. kwoty 1 841,5 tys. zł (co stanowiło 18,6% tej dotacji w 2018 r.).

²⁶⁴ W tym: 498,3 tys. zł w 2016 r., 1 236,8 tys. zł w 2017 r. i 1 352,9 tys. zł w 2018 r.

²⁶⁵ W 2016 r. łącznie czterech inwestycji na łączną kwotę 98,3 tys. zł (m. in. termomodernizację czterech budynków ŚODR), w 2017 r. czterech inwestycji na łączną kwotę 449,8 tys. zł (m. in. budowy Regionalnego Centrum Szkoleń i Zachowania Dziedzictwa Kulturalnego Polskiej Wsi w Częstochowie, termomodernizację budynku ŚODR w Mikołowie, modernizację instalacji c.o. oraz budowę ogrodzenia budynku w Złotym Potoku) oraz w 2018 r. czterech zadań inwestycyjnych na łączną kwotę 800,1 tys. zł (w tym: budowy Regionalnego Centrum Szkoleń i Zachowania Dziedzictwa Kulturalnego Polskiej Wsi w Częstochowie, termomodernizację budynku hotelowo-szkoleniowego w Mikołowie, przebudowa budynku w Złotym Potoku i budowa wiaty magazynowo-garażowej w Częstochowie).

²⁶⁶ M. In. komputerów (łącznie 50 szt.), urządzeń wielofunkcyjnych (21 szt.), dwóch urządzeń sieciowych, dwóch samochodów osobowych, sprzętu rolniczego (plug, agregat, siewnik), kotła c.o. z panelami słonecznymi, dwóch systemów alarmowych do budynków ŚODR, dwóch namiotów wystawowych z osprzętem, centrali tel. oraz projektorów, klimatyzatorów i sprzętu nagłaśniającego.

²⁶⁷ W tym na: ubezpieczenia - 39,2 tys. zł (38 dowodów księgowych), usługi pocztowe - 55,4 tys. zł (135 dowodów księgowych), usługi telekomunikacyjne - 38,2 tys. zł (24 dowodów księgowych), czynsze - 277,7 tys. zł (370 dowodów księgowych), usługi szkoleniowe - 112,2 tys. zł (121 dowodów księgowych), monitoring - 2,4 tys. zł (17 dowodów księgowych), usługi internetowe - 8,3 tys. zł (28 dowodów księgowych), opłaty z tytułu parkingu, przejazdów autostradami, mycia samochodów i aktualizacji oprogramowania - 27,8 tys. zł (90 dowodów księgowych), remontów sprzętu, samochodów i pomieszczeń - 240,3 tys. zł (100 dowodów księgowych), obsługi prawnej i ABI - 22,5 tys. zł (11 dowodów księgowych) oraz wpłaty na fundusz świadczeń socjalnych - 576,2 tys. zł.

²⁶⁸ W tym: z 2016 r. kwoty 138,4 tys. zł (co stanowiło 43,2% tej dotacji w 2016 r.), z 2017 r. kwoty 176,9 tys. zł (co stanowiło 55,0% tej dotacji w 2017 r.) i z 2018 r. kwoty 217,0 tys. zł (co stanowiło 60,6% tej dotacji w 2018 r.).

²⁶⁹ W tym: wynajem sali - 13,4 tys. zł (20 dowodów księgowych), noclegi i wyżywienie (w tym catering) - 121,1 tys. zł (46 dowodów księgowych), usługi transportowe - 42,6 tys. zł (14 dowodów księgowych), usługi pocztowe - 0,6 tys. zł (6 dowodów księgowych), wykłady i prezentacje - 8,9 tys. zł (10 dowodów księgowych), wydruki mat. na konferencje - 9,8 tys. zł (13 dowodów księgowych), ubezpieczenia wyjazdów i delegacje

ośmiu konferencji i wyjazdów służbowych (w tym dwóch zagranicznych) łącznie 334,1 tys. zł (w tym: 53,2 tys. zł w 2016 r.²⁷⁰, 117,4 tys. zł w 2017 r.²⁷¹ oraz 163,5 tys. zł w 2018 r.²⁷²).

(akta kontroli str. 461-462)

W badanym okresie koszty działalności ŚODR wyniosły, odpowiednio: 11 793,5 tys. zł w 2016 r.²⁷³, 12 574,6 tys. zł w 2017 r.²⁷⁴ i 13 292,8 tys. zł w 2018 r.²⁷⁵, które składały się z kosztów funkcjonowania (stanowiących w badanym okresie prawie 100% kosztów ŚODR²⁷⁶) i kosztów operacyjnych (pozostała część kosztów). Największą częścią poniesionych w badanym okresie przez ŚODR kosztów stanowiły wynagrodzenia, odpowiednio w latach 2016-2018: 7 799,4 tys. zł, 7 875,4 tys. zł i 7 956,3 tys. zł²⁷⁷ (w tym wynagrodzenia osobowe odpowiednio w wysokościach: 7 349,9 tys. zł, 7 650,0 tys. zł i 7 700,0 tys. zł oraz wynagrodzenia bezosobowe odpowiednio w wysokościach: 449,5 tys. zł, 225,4 tys. zł i 256,3 tys. zł) oraz składki odpowiednio w kwotach: 1 350,8 tys. zł, 1 349,1 tys. zł i 1 376,9 tys. zł²⁷⁸. Pozostałe koszty ŚODR w badanym okresie wyniosły: koszty usług obcych - 809,6 tys. zł, 992,9 tys. zł i 1 131,1 tys. zł²⁷⁹, koszty materiałów i energii – 607,2 tys. zł, 828,4 tys. zł i 1 166,6 tys. zł²⁸⁰, koszty amortyzacji – 376,6 tys. zł, 413,6 tys. zł i 656,7 tys. zł²⁸¹, podatki i opłaty – 213,7 tys. zł, 259,6 tys. zł i 216,4 tys. zł²⁸² oraz pozostałe koszty funkcjonowania – 619,3 tys. zł, 739,6 tys. zł i 701,1 tys. zł²⁸³. W badanym okresie ŚODR nie przekroczył, za wyjątkiem jednej pozycji (amortyzacji w 2017 r., którą wykonano w wysokości 413,6 tys. zł, tj. 103,5% planu wynoszącego 400,0 tys. zł) rocznych planu tych kosztów. W badanych latach ŚODR zwiększał wskaźnik realizacji planowanych przychodów z 98,2% w 2016 r., 99,5% w 2017 r. do 100,0% w 2018 r.²⁸⁴ (z czego przychody z działalności gospodarczej ŚODR stanowiły odpowiednio w tych latach: 29,4%, 29,3% i 31,4% przychodów ogółem). Natomiast wskaźniki realizacji planowanych kosztów w badanym okresie wyniosły, odpowiednio: 98,9%, 100,0% i 97,9% (z czego zmniejszyło się finansowanie kosztów ŚODR z dotacji z 68,8%: w latach 2016 - 2017 r. do 66,9% w 2018 r.). W badanym okresie zwiększeniu uległy kwoty przychodów ŚODR na jednego pracownika z 66,3 tys. zł w 2016 r. do 67,4 tys. zł

służbowe – 1,8 tys. zł (10 dowodów księgowych) oraz organizację konferencji i wyjazdów studyjnych – 334,1 tys. zł (9 dowodów księgowych).

²⁷⁰ Na konferencję podsumowującą realizację 17 spotkań w zakresie działania „Współpraca PROW na lata 2014-2020”.

²⁷¹ Na organizację dwóch wyjazdów zagranicznych do: Holandii i Belgii w ramach Działania sieci innowacji w Holandii i wizyta w EPI-AGR w Brukseli oraz Czech w ramach zapoznania się z projektami badawczymi ochrony pszczół.

²⁷² Łącznie pięć konferencji i wyjazdów studyjnych na terenie Polski (w tym jedna konferencja w Częstochowie).

²⁷³ Co stanowiło 98,9% planu 11 926,0 tys. zł.

²⁷⁴ Co stanowiło 99,9% planu 12 578,0 tys. zł.

²⁷⁵ Co stanowiło 97,9% planu 13 575,0 tys. zł.

²⁷⁶ Odpowiednio: 99,9% w 2016 r., 99,1% w 2017 r. i 99,3% w 2018 r.

²⁷⁷ Co stanowiło odpowiednio w latach 2016-2018: 66,1%, 62,6% i 59,9% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁷⁸ Co stanowiło odpowiednio w latach 2016-2018: 13,3%, 10,7% i 10,4% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁷⁹ Co stanowiło w latach 2016-2018 odpowiednio: 6,9%, 7,9% i 8,5% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁸⁰ Co stanowiło w latach 2016-2018 odpowiednio: 5,1%, 6,6% i 8,8% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁸¹ Co stanowiło w latach 2016-2018 odpowiednio: 3,2%, 3,3% i 4,9% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁸² Co stanowiło w latach 2016-2018 odpowiednio: 1,8%, 2,1% i 1,6% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁸³ Co stanowiło w latach 2016-2018 odpowiednio: 5,2%, 5,9% i 5,3% całości kosztów poniesionych przez ŚODR w tych latach.

²⁸⁴ W tym wskaźnik zaplanowanych przychodów z działalności gospodarczej z 97,0% w 2016 r., do 100,7% w 2017 r. i 100,6% w 2018 r.

w 2017 r. i 78,7 tys. zł w 2018 r. (w tym przychodu na jednego pracownika z działalności gospodarczej odpowiednio w tych latach z 26,3 tys. zł do 27,0 tys. zł i 33,9 tys. zł²⁸⁵) oraz wysokości kosztów na jednego pracownika z 66,6 tys. zł w 2016 r. do 67,6 tys. zł w 2017 r. i 76,8 tys. zł w 2018 r. W latach 2016-2018 usługami ŚODR objętych było odpowiednio: w 2016 r. – 43,2%, w 2017 r. – 42,3% i w 2018 r. – 33,0% czynnych gospodarstw rolnych²⁸⁶ z terenu działania ŚODR²⁸⁷. W sprawozdaniach z wykonania planów finansowych za lata 2017-2018 ŚODR nie ujął (wymaganych wzorem tych sprawozdań w kolumnie 3) nazw paragrafów zrealizowanych w tych latach przychodów i kosztów. Jak wyjaśnili Dyrektor i Główna księgowa ŚODR, sporządzając sprawozdania finansowe, ŚODR posługuje się planami finansowymi zapisanymi w ustawach budżetowych na dany rok, w których brak jest przypisanych paragrafów do poszczególnych kosztów i dochodów. W wyjaśnieniach swoich wskazali również, że ŚODR nie sporządza dla MRiRW innych sprawozdań w układzie z paragrafami (również w zakresie kosztów), a przed zaakceptowaniem MRiRW nie wymagało ich sporządzania w takim układzie.

ŚODR w okresie objętym kontrolą nie prowadził ewidencji kosztów realizacji poszczególnych zadań (określonych w art. 4 ust. 2 i ust. 4 oraz art. 5 ust. 2 ustawy o jdr) oraz przy opracowaniu planów działań nie dokonywał ocen doboru optymalnych metod i środków realizacji tych celów. Nieprowadzenie ewidencji kosztów ŚODR wg poszczególnych kategorii zadań Dyrektor i Główna księgowa ŚODR wyjaśnili ujmowaniem w planie finansowym w układzie zadaniowym ŚODR wszystkich kosztów jako jednego zadania (21.5.5.3 *Upowszechnianie wiedzy wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie rolnictwa i innych form gospodarowania oraz wspieranie gospodarstw rolnych*).²⁸⁸ Niedokonywanie oceny opłacalności realizacji zadań (doboru optymalnych metod ich realizacji) Dyrektor ŚODR wyjaśnił ich realizacją wyłącznie przy wykorzystaniu własnej kadry doradczej. Wg tych wyjaśnień pracownicy ŚODR realizujący konkretne zadania, posiadali wiedzę i konieczne uprawnienia do ich realizacji (doradców lub ekspertów), którą stale podwyższają (korzystając z oferowanych im szkoleń).

(akta kontroli str. 361-366, 505-505, 508 i 548)

2.4. W badanych latach przeciętne zatrudnienie w ŚODR wynosiło, odpowiednio: 177 osób w 2016 r., 186 osób w 2017 r. i 173 osób w 2018 r.²⁸⁹, w tym pracowników merytorycznych (doradców) wynosiło: 127 osób (z czego 93 w PZDR i 34 w działach) w 2016 r., 132 osób (z czego 102 w PZDR i 30 w działach) w 2017 r. i 122 osoby (z czego 97 w PZDR i 25 w działach) w 2018 r.²⁹⁰ Przeciętne wynagrodzenie przypadające na etat w ŚODR wynosiło odpowiednio 3 460,45 zł w 2016 r., 3 427,42 zł w 2017 r. i 3 709,06 zł w 2019 r., a przeciętne miesięczne wynagrodzenie w PZDR, odpowiednio: 3 715,95 zł²⁹¹ w 2016 r., 3 631,54 zł²⁹²

²⁸⁵ W tym z tytułu odpłatnie wykonywanej działalności doradczej odpowiednio na jednego pracownika: w 2016 r. – 16,3 tys. zł, w 2017 r. – 13,9 tys. zł i w 2018 r. – 18,9 tys. zł.

²⁸⁶ Gospodarstw rolnych składających wnioski o płatności obszarowe (wg informacji uzyskanych z ARiMR w Częstochowie), tj. w 2016 r. – 47 485 gospodarstw, w 2017 r. – 47 272 gospodarstw i w 2018 r. – 46 977 gospodarstw rolnych. Jako objęcie usługami ŚODR uznano osobisty kontakt doradcy ŚODR minimum jeden raz w roku (tj. w 2016 r. – 20 519 takich gospodarstw, w 2017 r. – 20 014 gospodarstw i w 2018 r. – 15 508 gospodarstw).

²⁸⁷ Co stanowiło w latach 2016-2018 średnio: 162, 152 i 127 czynnych gospodarstw rolnych objętych usługami przez na jednego doradcę ŚODR.

²⁸⁸ Wykonanie miernika wykonania zadań ŚODR (w budżetach zadaniowych na lata 2016-2018 wg sprawozdań Rb-BZ2 i wykonania miernika) wyniosło: w 2016 r. – 106,4%, w 2017 r. – 108,2% i w 2018 r. – 115,0%.

²⁸⁹ Co stanowiło odpowiednio: 88,5% planu na 2016 r. (200 osób), 97,9% planu na 2017 r. (190 osób) i 91,1% planu na 2018 r. (190 osób).

²⁹⁰ Co stanowiło odpowiednio 84,1% planu na 2016 r. (151 osób), 93,6% planu na 2017 r. i 86,5% planu na 2018 r. (141 osób).

²⁹¹ Z czego wynagrodzenie miesięczne: najniższe 2 328,43 zł, a najwyższe 6 161,66 zł.

²⁹² Z czego wynagrodzenie miesięczne: najniższe 2 542,33 zł, a najwyższe 6 311,67 zł.

w 2017 r. i 3 867,70 zł²⁹³ w 2019 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w PZDR w latach 2016-2017²⁹⁴ stanowiło odpowiednio: 91,5% i 85,5% przeciętnego wynagrodzenia w Województwie Śląskim²⁹⁵ oraz 80,8% i 78,2% przeciętnego wynagrodzenia w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie w Województwie Śląskim²⁹⁶.

(akta kontroli str. 358-359)

W latach 2016-2018, w ŚODR zwolnionych zostało łącznie 41 doradców²⁹⁷ (z czego 15 w wyniku ich przejścia na emeryturę²⁹⁸, 13 w na zasadzie porozumienia stron²⁹⁹ i 13 z upływem okresu na jaki została zawarta umowa o pracę³⁰⁰), a zatrudnionych zostało łącznie 39 doradców³⁰¹. ŚODR nie posiadał informacji o powodach odejścia doradców na zasadach rozwiązywania umowy o pracę za porozumieniem stron.

(akta kontroli str. 360)

W kontrolowanym okresie ŚODR zawarł z zatrudnionymi doradcami umowy o zakazie konkurencji. W umowach tych pracownicy zobowiązali się w trakcie stosunku pracy do powstrzymywania się od prowadzenia działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności ŚODR, w tym: prowadzenia działalności gospodarczej, świadczenia pracy lub usług, tworzenia lub udziału w spółkach oraz w organach takich spółek, świadczenia pracy na rzecz podmiotów, z którymi ŚODR współpracuje lub współpracował i na rzecz których świadczył usługi. Zobowiązali się także do niewykorzystywania i ujawniania posiadanych w tym zakresie informacji.

(akta kontroli str. 353-354)

Na pytanie czy wynagrodzenie spełniało rolę motywującą do pracy, a przyjęty system podziału nagród, premii i przyznawania podwyżek oceniany był przez pracowników, jako adekwatny w stosunku do wykonywanych zadań 83 doradców (98 %) spośród 85 ankietowanych odpowiedziało, że nie a dwoje ankietowanych (2 %), że tak.

(akta kontroli str. 360 notatka z ankiety)

2.5. W latach 2016-2018 ŚODR dysponował ośmioma nieruchomościami gruntowymi o łącznej pow. 26,35 ha i łącznej wartości księgowej (na dzień 1 stycznia 2016 r.) 2 404,9 tys. zł³⁰² ze zlokalizowanymi na nich 12 budynkami i obiektami³⁰³. W okresie tym wartości ww. środków trwałych (budynków i budowli) zwiększyła się o 1 436,4 tys. zł³⁰⁴ w związku ze zrealizowanymi remontami i modernizacją³⁰⁵ i zmniejszyła się o kwotę 74,6 tys. zł w związku ze sprzedażą sieci

²⁹³ Z czego wynagrodzenie miesięczne: najniższe 2 680,67 zł, a najwyższe 6 863,25 zł.

²⁹⁴ Główny Urząd Statystyczny do dnia zakończenia kontroli nie opublikował średniego wynagrodzenia i średniego wynagrodzenia w dziale rolnictwo, leśnictwo, rybactwo w Województwie Śląskim za 2018 r.

²⁹⁵ Odpowiednio: 4 059,14 zł w 2016 r. i 4 247,44 zł w 2017 r.

²⁹⁶ Odpowiednio: 4 597,14 zł w 2016 r. i 4 643,92 zł w 2017 r.

²⁹⁷ W tym: pięciu w 2016 r., 20 w 2017 r. i 16 w 2018 r.

²⁹⁸ Odpowiednio: trzech w 2016 r. i po sześciu w latach 2017-2018.

²⁹⁹ Odpowiednio: jeden w 2016 r., ośmiu w 2017 r. i czterech w 2018 r.

³⁰⁰ Odpowiednio: jeden w 2016 r., ośmiu w 2017 r. i czterech w 2018 r.

³⁰¹ W tym: 13 w 2016 r., 12 w 2017 r. i 14 w 2018 r.

³⁰² W tym: dwóch nieruchomości w Częstochowie (siedziby Centrali ŚODR i siedziby PZDR Częstochowa) o łącznej pow. 1,19 ha, trzech nieruchomościach w Mikołowie (pola doświadczalnego, siedziby Oddziału ŚODR, hotelu, ogrodu doświadczalnego i z budynkiem magazynowym) o łącznej pow. 18,24 ha oraz po jednej nieruchomości w: Łodygowicach (pole z budynkami gospodarczymi) Bielsku-Białej (siedziby Oddziału ŚODR) i Złotym Potoku (Domek Pstrąga) o pow.: 4,12 ha, 0,16 ha i 2,64 ha.

³⁰³ W tym: czterech budynków administracyjno-biurowych (dwa w Częstochowie, w Mikołowie i w Bielsku-Białej), pięciu budynków socjalno-bytowych, magazynów i garaży (dwóch w Częstochowie i dwóch w Łodygowicach oraz jednego w Mikołowie), hotelu (w Mikołowie), budynku „Dom Pstrąga” w Złotym Potoku i budynku z salą wykładową w Częstochowie (siedzibie Centrali ŚODR).

³⁰⁴ W tym: w 2016 r. o 576,0 tys. zł, w 2017 r. o 295,0 tys. zł i w 2018 r. o 490,8 tys. zł.

³⁰⁵ Łącznie pięciu obiektów (w: Złotym Potoku, Łodygowicach, siedziby ŚODR w Częstochowie oraz w Mikołowie siedziby Oddziału ŚODR i hotelu).

kanalizacyjnej w Mikołowie na rzecz Zakładu Inżynierii Miejskiej w Mikołowie. Ww. budynki i budowle w badanym okresie, za wyjątkiem części pomieszczeń³⁰⁶, wykorzystywane były na cele statutowe ŚODR.

(akta kontroli str. 368-383)

Do realizacji zadań statutowych ŚODR wykorzystywał również: środki transportowe (samochody, ciągniki rolnicze i przyczepy rolnicze)³⁰⁷, których wartość księgowa netto wynosiła: na koniec 2016 r. 253,5 tys. zł, na koniec 2017 r. 393,6 tys. zł i na koniec 2018 r. 219,6 tys. zł oraz urządzenia techniczne³⁰⁸ o wartości księgowej netto: na koniec lat 2016-2018, odpowiednio: 367,0 tys. zł, 832,2 tys. zł i 658,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 384-385)

Na utrzymanie nieruchomości ŚODR w latach 2016-2018 poniósł koszty w łącznej wysokości 1 420,2 tys. zł³⁰⁹, z czego największą część stanowiły: koszty energii cieplnej – 474,9 tys. zł³¹⁰ (tj. 33,4%), podatków (od nieruchomości i rolnego) – 326,9 tys. zł³¹¹ (tj. 23,0%) oraz remonty – 239,2 tys. zł³¹² (16,8%). Koszty te były sfinansowane przez ŚODR z dotacji celowej na zadania ustawowe oraz prowadzonej działalności gospodarczej.

(akta kontroli str. 404,

Wg wyjaśnień Dyrektora ŚODR użytkowany majątek był wystarczający do realizacji zadań ustawowych przez ŚODR. W latach 2016-2017 dyrektorzy ŚODR nie zwracali się do Ministra o wyrażenie zgody na podejmowanie decyzji w sprawach mienia i gospodarki finansowej przekraczającej zakres zwykłego zarządu. W 2018 r. Dyrektor zwrócił się do Ministra o wyrażenie zgody na realizację z budżetu państwa inwestycji dot. *Budowy Regionalnego Centrum Szkoleń i Zachowania dziedzictwa kulturowego polskiej wsi w Częstochowie*, na co uzyskał zgodę w dniu 11 września 2018 r.³¹³

(akta kontroli str. 388-389)

Spośród 18 PZDR wchodzących w skład ŚODR, tylko trzy (PZDR Częstochowa, PZDR Bielsko-Biała i PZDR Mikołów) w realizacji zadań statutowych korzystały wyłącznie z majątku ŚODR. Pozostałych 15 na swoją działalność wynajmowało pomieszczenia lub obiekty, którego koszty w latach 2016-2018 wyniosły łącznie 512,0 tys. zł (w tym: 150,7 tys. zł w 2016 r., 176,8 tys. zł w 2017 r. i 191,3 tys. zł w 2019 r.).

(akta kontroli str. 386)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³⁰⁶ W tym m. in. w siedzibie ŚODR w Częstochowie, budynku administracyjnym i magazynowym Oddziału ŚODR w Mikołowie, budynku administracyjnego Oddziału ŚODR w Bielsku-Białej i magazynu i budynku socjalno-gospodarczego w Łodygowicach.

³⁰⁷ Łącznie 15 pojazdów (dziewięć samochodów osobowych, jeden ciężarowy, trzy ciągniki rolnicze i dwie przyczepy), w badanych latach ŚODR: zakupił pięć i zlikwidował i sprzedał 4 samochodów osobowych.

³⁰⁸ Grupy III – VI, w tym: komputery, urządzenia wielofunkcyjne, drukarki, projektory, centrale telefoniczne, maszyny rolnicze, stoły do atestacji opryskiwaczy, namioty wystawowe, kotły c.o.

³⁰⁹ Odpowiednio: 382,2 tys. zł w 2016 r., 481,9 tys. zł w 2017 r. i 556,0 tys. zł w 2018 r.

³¹⁰ Odpowiednio: 163,9 tys. zł w 2016 r., 162,7 tys. zł w 2017 r. i 148,3 tys. zł w 2018 r.

³¹¹ Odpowiednio: 106,5 tys. zł w 2016 r., 107,1 tys. zł w 2017 r. i 113,3 tys. zł w 2018 r.

³¹² Odpowiednio: 2,6 tys. zł w 2016 r., 105,0 tys. zł w 2017 r. i 131,6 tys. zł w 2018 r.

³¹³ Pismo MRiRW nr SAR.drw.6548.12.1.2017.

1. Przekroczenie w 2017 r. planu wykonania kosztów amortyzacji majątku trwałego ŚODR. Amortyzacja środków trwałych ŚODR na koniec 2017 r. wyniosła 413,6 tys. zł i przekroczyła planowane koszty amortyzacji na ten rok (wynoszące 400,0 tys. zł) o 3,5%. Dyrektor i Główna księgowa ŚODR wyjaśnili, że ww. przekroczenie planu spowodowane było naliczeniem na koniec 2017 r. amortyzacji środków trwałych zakupionych w listopadzie 2017 r., które nie było uwzględnione przy sporządzaniu zmian w planie finansowym ŚODR na 2017 r. Jak wyjaśnili, wniosek o zmianę w planie finansowym jednostki ŚODR skierował do Ministra przed dokonaniem ww. zakupów majątkowych. W swoich wyjaśnieniach wskazywali ponadto, że w 2017 r. ŚODR nie przekroczył całości planowanych kosztów, a ww. amortyzacja nie była wydatkiem.

Zdaniem NIK, ww. naliczanie kosztów amortyzacji stanowiło przekroczenie planu finansowego w układzie memoriałowym i naruszało § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej oraz sporządzania planu finansowego jednostek doradztwa rolniczego³¹⁴, który zobowiązywało ŚODR do prowadzenia gospodarki finansowej na podstawie zatwierdzonych planów finansowych.

(akta kontroli str. 361-366, 505-506 i 541-542)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie. Powyższa ocena wynika z prawidłowego wykorzystania i rozliczenia dotacji celowych przez ŚODR w badanym okresie oraz prawidłowego zagospodarowania swojego majątku.

OBSZAR

3. Realizacja usług w zakresie nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą ŚODR zrealizował łącznie 1 217 zadań działalności szkoleniowej³¹⁵ w zakresie stosowania nowoczesnych technologii, ekonomiki i organizacji produkcji (wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit: a, b, f, h ustawy o jdr), którymi objęto 24 902 uczestników³¹⁶. W 2016 r. zrealizowano 439 zadań z 8 648 uczestnikami³¹⁷, w 2017 r. 409 zadań z 8 992 uczestnikami³¹⁸ i w 2018 r. 369 zadań z 7 262 uczestnikami³¹⁹.

³¹⁴ Dz. U. z 2018 r., poz. 2347.

³¹⁵ Co stanowiło 43,0% wszystkich form (2 829) działalności szkoleniowej przeprowadzonych przez ŚODR w kontrolowanym okresie.

³¹⁶ Co stanowiło 43,6% wszystkich osób objętych w tym okresie wszystkimi formami szkoleń (57 073 osób).

³¹⁷ Co stanowiło: 42,8% zrealizowanych w 2016 r. wszystkich form szkoleń (1026) i 43,3% wszystkich uczestników zadań szkoleniowych w 2016 r. (19 961 osób).

³¹⁸ Co stanowiło: 44,6% zrealizowanych w 2017 r. wszystkich form szkoleń (917) i 47,0% wszystkich uczestników zadań szkoleniowych w 2017 r. (19 119 osób).

³¹⁹ Co stanowiło: 41,6% zrealizowanych w 2018 r. wszystkich form szkoleń (886) i 40,4% wszystkich uczestników zadań szkoleniowych w 2018 r. (17 993 osoby).

W ramach ww. form działalności szkoleniowej ŚODR przeprowadził: 906 szkoleń (w tym: 326³²⁰ w 2016 r., 299³²¹ w 2017 r. i 281³²² w 2018 r.), 266 szkoleń wyjazdowych (w tym: 92³²³ w 2016 r., 95³²⁴ w 2017 r. i 79³²⁵ w 2018 r.), 28 konferencji (w tym: cztery³²⁶ w 2016 r., 15³²⁷ w 2017 r. i dziewięć³²⁸ w 2018 r.), 16 pokazów (wszystkie w 2016 r.)³²⁹ oraz jedną olimpiadę (w 2016 r. w zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku).

(akta kontroli str. 230 - 326)

Spośród ww. szkoleń w zakresie stosowania nowoczesnych technologii, ekonomiki i organizacji produkcji, w latach 2016-2018 ŚODR przeprowadził m.in. następujące szkolenia:

1) W zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego w dniach: 19 lutego 2016 r. pn.: *Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej* skierowane do producentów zbóż Gminy Pszczyna (w którym uczestniczyło 19 osób na 25 planowanych), 20 października 2016 r. pn.: *Rozwój usług rolniczych* skierowane do rolników indywidualnych z terenu Gminy Mikołów (z udziałem wszystkich planowanych 23 osób), 17 marca 2017 r. pn.: *Nowe odmiany kukurydzy, traw i strączkowych* skierowane do rolników z Gminy Lelów (w którym

³²⁰ W tym: szkoleń teoretycznych, szkoleń praktycznych, warsztatów i seminariów, z czego w zakresie: stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego (art. 4 ust. 2 pkt 1 lit a ustawy o jdr) – 229 szkoleń, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych (art. 4 ust. 2 pkt 1 lit b ustawy o jdr) – 66 szkoleń, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego (art. 4 ust. 2 pkt 1 lit f ustawy o jdr) – 14 szkoleń i modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno – spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku (art. 4 ust. 2 pkt 1 lit h ustawy o jdr) – 17 szkoleń.

³²¹ W tym w zakresie: stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – 124 szkolenia, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – 133 szkoleń, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – 40 szkoleń i modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno – spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku – dwa szkolenia.

³²² W tym w zakresie: stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – 127 szkoleń, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – 120 szkoleń, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – 31 szkoleń i modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno – spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku – trzy szkolenia.

³²³ W tym w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – 60 szkoleń wyjazdowych, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – 22 szkolenia wyjazdowe, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – osiem szkoleń wyjazdowych oraz modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku – dwa szkolenia wyjazdowe.

³²⁴ W tym w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – 64 szkolenia wyjazdowe, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – 11 szkoleń wyjazdowych oraz unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – 20 szkoleń wyjazdowych.

³²⁵ W tym w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – 46 szkoleń wyjazdowych, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – 19 szkoleń wyjazdowych oraz unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – 14 szkoleń wyjazdowych.

³²⁶ Z czego w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – trzy oraz rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – jedną.

³²⁷ Z czego w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – pięć, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – osiem oraz unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – dwie.

³²⁸ Z czego w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – sześć oraz rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – trzy.

³²⁹ W tym z zakresu: stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno spożywczego – jeden pokaz, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych – osiem, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego – sześć oraz modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku – jeden pokaz.

uczestniczyło 36 osób na planowaną liczbę 20 osób), 21 lutego 2017 r. pn.: *Odmiany ziemniaków zalecane do uprawy w woj. Śląskim* skierowane do rolników z terenu Gminy Węgierska Górka zajmujących się uprawą ziemniaka (z udziałem wszystkich planowanych 21 osób), 20 lipca 2018 r. pn.: *Zioła w gospodarstwie domowym* skierowane do mieszkańców terenów rolnych Gminy Dąbrowa Górnicza (w którym uczestniczyło 13 osób spośród 15 planowanych osób) oraz 4 września 2018 r. pn.: *Nowe technologie w hodowli bydła* skierowane do rolników gmin Wielowieś i Pyskowice (z udziałem wszystkich planowanych 15).

2) W zakresie rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych w dniach: 4 marca 2016 r. pn.: *Nowoczesne rozwiązania w produkcji roślinnej* skierowane do rolników z miejscowości Zbrosławice i okolic (w którym uczestniczyło 16 osób z planowanych 30), 12 grudnia 2016 r. pn.: *Profilaktyka w przeciwdziałaniu ASF* skierowane do rolników z Gminy Jasienica prowadzących hodowlę trzody chlewnej (w którym uczestniczyło 14 osób, na planowanych 10-15 osób), 16 stycznia 2017 r. pn.: *Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym* skierowane do producentów bydła i trzody chlewnej z Gminy Żory (z udziałem wszystkich planowanych 27 osób), 25 czerwca 2017 r. *Nowości w rozwiązaniach technologicznych* skierowane do rolników z Gminy Orzesze (z udziałem wszystkich planowanych 25 osób), 6 czerwca 2018 r. pn.: *Uprawa zbóż przy ograniczonych nakładach na środki produkcji*, skierowane do rolników z Gminy Starcza (z udziałem wszystkich planowanych pięciu osób) oraz 3 września 2018 r. pn.: *Przestrzeganie zasad CC w gospodarstwie rolnym* skierowane do rolników z Gminy Szczekociny (z udziałem wszystkich planowanych ośmiu osób).

3) W zakresie unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego w dniach: 16 grudnia 2016 r. pn.: *Unowocześnienie wiejskiego gospodarstwa domowego* skierowane do członkiń kół gospodyń wiejskich Gminy Olsztyn (w którym uczestniczyło 25 na 15 planowanych osób), 3 listopada 2017 r. pn.: *Estetyzacja wiejskiej zagrody*, skierowane do gospodyń wiejskich Gminy Gliwice (w którym uczestniczyło sześć osób, spośród planowanych 15) oraz 21 czerwca 2018 r. pn.: *Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie* skierowane do członkiń kół gospodyń wiejskich w Gminie Żarnowiec (w którym uczestniczyło 19 osób, na planowanych 10).

4) W zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku w dniach: 1 kwietnia 2016 r. pn.: *Modernizacja gospodarstw rolnych* skierowane do rolników z Gminy Ustroń (z udziałem wszystkich planowanych 10 osób), 8 lutego 2017 r. pn.: *Dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych* skierowane do członkiń kół gospodyń wiejskich w Żabnicy, Gmina Węgierska Górka (z udziałem wszystkich planowanych 10 osób) oraz 27 czerwca 2018 r. pn.: *Systemy żywności* skierowane do przedstawicieli izb rolniczych z terenu województwa śląskiego (z udziałem wszystkich planowanych 15 osób).

Wszystkie ww. 18 szkoleń było przeprowadzonych przez doradców ŚODR. Nie były one objęte kontrolami wewnętrznymi i doradczymi oraz nie podlegały ewaluacji. Wg informacji ŚODR ich przydatność była badana poprzez wizyty doradców w gospodarstwach rolnych uczestników i porady udzielane przez tych doradców,

a dotyczące tematyki tych szkoleń, a także podczas kontroli (w zakresie szkoleń dot. profilaktyki przeciwdziałania ASF, bioasekuracji i przestrzegania zasad CC) prowadzonych we współpracy z ARMiR i Państwową Inspekcją Weterynaryjną.

(akta kontroli str. 231, 235, 240, 241, 259, 261, 270, 271, 275, 298, 299, 305, 307 i 327-328)

Dyrektor ŚODR wyjaśnił, że rozpoznawanie potrzeb rolników w zakresie implementacji nowoczesnych rozwiązań do praktyki rolnej w ŚODR odbywało się metodą odgórną (przekazywania przez doradców informacji o nowoczesnych rozwiązaniach) oraz oddolną (pozyskiwania przez doradców od rolników potrzeb w tym zakresie). Wg wyjaśnień Kierownika Działu Metodyki Szkoleń do ŚODR nie wpłynęły wnioski dot. nieadekwatności lub nienowoczesności świadczonych usług lub braku usług w zakresie stosowania nowoczesnych technologii, ekonomiki i organizacji produkcji rolnej.

(akta kontroli str. 402)

Celem realizacji ww. zadań z zakresu stosowania nowoczesnych technologii, ekonomiki i organizacji produkcji ŚODR:

- podpisał porozumienia m.in. z uniwersytetami przyrodniczymi we Wrocławiu³³⁰ i w Krakowie³³¹ oraz współpracował z: Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych³³², Instytutem Zootechniki³³³, Instytutem Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa³³⁴, Instytutem Ogrodnictwa³³⁵ oraz Instytutem Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego³³⁶,
- umożliwił wszystkim instytutom podległym Ministerstwu zaprezentowanie się na organizowanych corocznie Krajowej Wystawie Rolniczej w Częstochowie, celem zaprezentowania dorobku i propozycji współpracy z rolnikami,
- organizował coroczne wykłady pracowników Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej dot. polskiego systemu FADN i obrazujące wyniki uzyskiwane przez gospodarstwa rolne w latach 2016-2018.

(akta kontroli str. 389-390)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie. W latach objętych kontrolą ŚODR realizując ustawowe zadania świadczył usługi dotyczące nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej oraz podejmował współpracę z podmiotami działającymi w tym zakresie w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi.

³³⁰ W zakresie wymiany informacji dot. realizowanych projektów oraz wspólnej realizacji operacji w ramach Planu Operacyjnego na lata 2018-2019.

³³¹ W zakresie napisania wspólnego projektu do programu Biostrateg oraz konsultacji w sprawie grup operacyjnych dot. liofilizacji mleka koziego oraz wspólnej realizacji operacji w ramach dwóch planów operacyjnych na lata 2018-2019.

³³² W zakresie wprowadzania nowych odmian roślin uprawnych i w ramach Porejestrowego Doświadczalnictwa Uprawowego.

³³³ W zakresie realizacji wspólnych operacji w ramach dwóch planów operacyjnych w lata 2016-2017.

³³⁴ W zakresie realizacji wspólnej operacji w ramach planu operacyjnego.

³³⁵ W zakresie powołania Grupy Operacyjnej.

³³⁶ W zakresie powołania wspólnej Grupy Operacyjnej „Sery zagrodowe”.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 24 maja 2019 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Andrzej Pakuła
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....